

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang“.

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGDIENST TELEFOON 4519.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD“
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor Advertentiën tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

 Hofleverancier van H.M. de Koningin.	<p>N.V. NEDERLANDSCHE IJZERHANDEL Afd. ENTHOVEN IJzerhandel, Gereedschappen, Complete Keuken- en Badkamer-inrichtingen, enz. VLAMINGSTRAAT 18 - DEN HAAG - TELEFOON 791</p> <p>Speciale Export-afdeeling voor Uitrustingen naar Oost- en West-Indië</p>	 Hofleverancier van H.M. de Koningin.
---	---	---

INHOUD: Wat „Oost en West“ doet. — Mr. C. van Vollenhoven's critiek over de landrenteregelingen van Raffles en onze Commissie-Generaal. — De Ind. Begroting. — Christelijke Zending of Neutrale Beschaving. — Zomer-Conferenties van den Zendingstudie-Raad in 1920. — Uit de Eur. Pers in Ned.-Indië. — Suriname. — Curaçao. — Wat de Inlander zegt. — Wat de Chinees vertelt. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Oost- en West-Ind. Lit.-Overzicht. — Mededeelingen.

5e. Een Informatie-Bureau, Heulstraat 17, bestemd om op elk gebied raad en voorlichting te verstrekken aan personen, van Indië komende of aankomende met Indië zoekende. Bureau van 10—12 v.m. en 2.30—4 nam. Tel. Haag No. 4519.
 6e. Eene Commissie van Raad en Voorlichting ten behoeve van personen, die een werkring zoeken in Nederlandsch Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden. Heulstraat 17, als voren.

PENNOCK-COMPANY
 Huygensstraat 27 Tel. H 6300 • Tel.-Adr.: „highspeed“

DEN HAAG
BANDOENG

**EXPORT van AUTOMOBIEL- en
 KOETSWERK-ONDERDEELEN**

Wat „Oost en West“ doet.

De Vereeniging werkt door:

1e. Het uitgeven van het *Koloniaal Weekblad* — orgaan der Vereeniging — dat tracht te zijn een welkome bode tot allen, die belang stellen in onze overzeesche bezittingen, die naast hetgeen de werkzaamheid der Vereeniging betreft, daarin vernemen de stem uit Indië, de stemmen uit binnen- en buitenland over zaken onze en vreemde koloniën betreffende, een weg wijzen tot andere geschriften, handelend over Indië, inlichtingen voor betrekkingen in 'slands en particulieren dienst, enz.

2e. Het uitgeven van eene serie boekwerkjes: „Staats- en Particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkring en Vooruitzichten“ en andere werken en werkjes op Indië betrekking hebbende (zie de voorlaatste bladzijde van dit nummer).

3e. Eene Commissie tot bevordering der *Nederlandsch Oost- en West-Indische Nijverheid, Kunstnijverheid en Huislijf*. In „Boeatan“, Heulstraat 19, vindt men een permanente tentoonstelling van Indische producten, welke geopend is van 10 uur v.m. tot 6 uur n.m., Tel. Haag No. 4695.

Hoewel de aanvoer door den oorlog zoo goed als stil stond, werd het contact met Indië hernomen en vloeit weer een en ander toe.

4e. Eene *Leeszaal* in het gebouw Heulstraat 17, waar ter raadpleging, inzage en lezing liggen de voornaamste tijdschriften, periodieken en werkjes op koloniaal gebied en de voornaamste week- en dagbladen uit Oost- en West-Indië. Helaas is het lokaal tengevolge van de brandstof-distributie thans niet verwarmd.

(Wordt vervolgd).
 De wd. Secretaris van het Hoofdbestuur,
 A. J. GOOSZEN.

Mr. C. van Vollenhoven's critiek over de landrenteregelingen van Raffles en onze Commissie-Generaal.

Ik vrees, dat hetgeen vermeld staat op blz. 12—13 der onlangs verschenen brochure „*De Indonesiër en zijn grond*“, in 't 1e hoofdstuk over „De bouwvelden der Indonesiërs. Een eeuw van onrecht“, tot misverstand zal aanleiding geven. Van „het stelsel der door Raffles geïmporteerde landrente“, leest men n.l. dit: „Aan het dorps-hoofd werd een zeker belastingbedrag voorgeschreven, welk bedrag zijn dorpsgemeente moest opbrengen; maar te gelijk werd hem bevoegdheid toegekend om het akkerbezit zoodanig te wijzigen, dat de belasting de beste kans had regelmatig binnen te komen.“

Dat aan het dorps-hoofd zulk een opdracht behoorde te geschieden, wordt door den welgever van 1819 niet gelast. Het tegendeel van dien, blijkens de regeling in Staatsblad 1819 No. 5: Men moest voor de vaststelling van het bedrag in acht nemen „de aanslag en het zuivere bedrag van vorige jaren, en de vergelijking daarvan met de omstandigheden van iedere dessa, en de vermoedelijke gesteldheid van het gewas; alles met de meeste billijkheid en met vermindering van bezwaar voor de ingezetenen“, terwijl die jaarlijksche inspectie der vermoedelijke gesteldheid van het gewas, behoorde te geschieden: „wanneer het te veld staande gewas tot zoodanigen trap van rijpheid is gevorderd, dat daarop met eenige zekerheid der vooruitzichten op den oogst kunnen worden gegrond“: art. 4 en 5. Er is dus geen quaestie

<p>VOLKS UNIVERSITEIT</p> <p>S GRAVENHAGE SECRETARIAAT HOOGHE NIEUWSTRAAT 4</p>	<p>Leergangen op elk gebied van Wetenschap</p> <p>WORDT LID Steunt met uwe bijdrage</p>
---	--

Firma Gez. DE GRIJS
 BOTERMARKT 24 • LEIDEN • TELEF. 1322

Specialiteit in
Uitzetten en Luiersmanden

<p>Dameskleeding naar Maat en Confectie steeds nieuwe Modellen</p> <p>Bontmantels groote sortering</p>	<p><i>Lampe</i></p> <p>Den Haag</p> <p>Spuistraat 8 166</p>	<p>Modes uitgebreide collectie Hoeden laatste modellen uit Parijs</p> <p>Rijkleeding naar Maat</p>
---	---	---

CORN. VAN DER SLUIJS
BINNENHUISARCHITECTUUR, MEUBELS, STOFFEN, ENZ.
 ALLEEN NOORDEINDE 162A • TEL. 4782. DEN HAAG.

De Haagsche Broodfabriek „THEARIO”

Fabriek en Kantoor BILDERDIJKSTRAAT 139

levert alle soorten BROOD, LUXE-BROOD, BESCHUIT, KOEK- en BAKNETBAKKERSARTIKELN.

De Haagsche Broodfabriek heeft in ALLE deelen van de stad EIGEN WINKELS

Zij staat sedert 1909 voortdurend onder Controle van het Station voor Maalderij en Bakkerij te Wageningen.

Onze Eigen Winkels zijn gevestigd in de:

Bilderdijkstraat 143
Regentesselaan 55
Noordeinde 192
Fred. Hendriklaan 189
Reinkenstraat 34
Theresiastraat 50

1e v. d. Boschstr. 53
Keizerstraat 24
Weimarstraat 59a
Beeklaan 329
Bezuidenhout 134
Trompstraat 37

Valeriusstraat 72
Korte Poten 26
Koningin Emmapein 6
Vaillantlaan 394

171

N.V. Ch. L. Boucher's Handelsvereniging

Specialiteit in Kaartsysteem

DEN HAAG
Kneuterdijk 5-7
Tel. H. 1600-924-925

AMSTERDAM
Kalverstraat 35
Tel. C. 2153

GRONINGEN
Spilsuizen 13
Tel. 2373.

H. S. VAN HASSELT

Kleermakerij

Noordeinde 94 - 's GRAVENHAGE - Telefoon N. 3158

Middelbare School v. Handel en Administratie,
SWEELINCKSTRAAT 17-19 - 's-GRAVENHAGE.

EXTERNAAT en INTERNAAT.

AFD. A. Bijzondere Middelbare Handelsschool met als onderbouw eene H. B. S. met 3-jarigen cursus. Bij beschikking van Z. Exe. den Min. van Binnenl. Zaken gelijkgesteld met de openbare handelsscholen te Amsterdam, Rotterdam, etc.
AFD. B. Bijzondere Hoogere Burgerschool met 5-jarigen cursus. Eveneens officieel als zoodanig erkend.
De 1e en 2e klasse van de beide richtingen vallen samen, zoodat over de keuze Handelsschool of H. B. S. 5-jarige cursus eerst beslist behoort te worden na het afloopen der 2e klasse.
De school wordt ook door Meisjes bezocht.
Prospectus en inlichtingen bij den Directeur

F. TIJNSTRA.

HUTKOFFERS

PERRY & Co.

DEN HAAG. HOOGSTRAAT 20

...Dekstoelen...

Vouwstoeltjes

REGEN MANTELS
JASSEN...

ENZ.

119

MAISON VAN HAL

Hofleverancier van H.M. de Koningin 103

Reigerstr. 14 BREDA Telefoon 442

Heerenkleeding
Dameskleeding
Indische Uitrustingen
Uniformkleeding

Lid N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.

van, dat het „landelijk stelsel”, naar 's hoogleeraars woorden „de zaak opging aan haar voeten”. Waar de wetgever inderdaad dit niet wilde, kan men evenmin billijk getuigen, dat tegelijk met het oog op iets, waaraan niet gedacht werd, de verdeling der velden werd gewettigd. Doch wat was ten deze de zaak? Naar de gebrekkige kennis der Commissie-Generaal over Java's agrarische toestanden, dacht zij zich als regel een communaal bezit, met gebruikelijke jaarlijkse toebedeeling aan rechthebbers, die dan landrenteplichtig werden. En de Regeering, die graag destijds vermaande en preekte, schreef toen in art. 12 onder allen eenvoud voor, die verdeling netjes te doen „naar billijkheid zonder partijdigheid” vermanende, dat de verdeelers „geene winsten” uit de vervulling van hun ambtelijken plicht mochten trekken, „noch meer omslaan dan de algemeene huur betaalt; op straffe van, anders handelende, als knevelaars te worden beschouwd”. Al hetwelk niets uitstaande heeft met het geven aan de hand van een middel om hoog opgevoerde belasting binnen te krijgen. Wanneer omgekeerd werd gehandeld, was het dan toch onbillijk om dit te veroordeelen door den wetgever van 1819 als een kleerenmakertje voor te stellen op de volgende wijze: „De door den inboorling van Java op te brengen landrentesom hing dus niet af — gelijk elk redelijk mensch zou verwachten — van de grootte van zijn grond of van zijn oogst; maar, omgekeerd, zijn grond werd verkleind, vergroot of toebedeeld, naar gelang van 't bedrag, waarvoor het dorps hoofd goedvond op hem te rekenen. Aan dit schandaal — men stelle zich iets dergelijks voor in Nederland — werd een keurig jasje aange-meten: het gouvernement, als 'eigenaar' van heel Java, 'verpachtte' de gezamenlijke bouwvelden van elke desa aan haar desahoofd, die ze vervolgens 'naar billijkheid zonder partijdigheid' verdeelde onder en uitgaat aan landrenteplichtige dorpelingen.” Ook deze voorstelling kan n. h. v. tot misverstand leiden; want de Regeering van dien tijd droeg het werk der landrente aan de desahoofden niet op als pachters van de desavelden, maar als burgemeesters, tot wiens ambtspllichten deze arbeid behoorde. Men stelle zich iets dergelijks voor in Holland, laten we daar. Ja, maar men stelle zich ook dergelijke dienst-doeners daar voor! Bij het verwijtend karakter, dat de geschiedenis van het bestuursbeleid in Ned. Indië moet dragen, ziet men soms wel al te zeer voorbij, hoezeer voor een onmogelijke taak werd gestaan door de zwakheid van hen, die in de eerste plaats geroepen werden voor de bescherming der landskinderen op te komen. Zoo heeft ook niet mogen baten de verzekering in art. 14 der verordening van 1819, dat: „de wettige bezitters der velden, zoo als daar zijn, de eerste ontginners der gronden of derzelver erfgenamen en anderen, die, volgens de herkomsten der Inlandsche bevolking, of uit eenigen anderen hoofde, als wettige bezitters beschouwd moeten worden, in hunne regten niet worden verkort”. De regeering van het Herstel waren der Inlandsche zaken natuurlijk onkundig; doch haar adviseurs wazen er op, hoezeer onder Raffles, niettegenstaande zijn goede bedoelingen ten deze, dergelijke verkortingen op groote schaal bleken plaats te vinden: zie blz. 36—37 van mijn *Landelijk stelsel* (1916). Daarom bovenstaand bevel over de handhaving der rechten van het individueel bezit, hetgeen echter aldus in de brochure wordt geboekstaafd: „de vrijmoedigheid van den wetgever ging zoover van in 1819 met opwaarts gerichte oogen toe te zeggen, dat bij deze fiscale vrijbuiting, die één groote rechtsaantasting was..... 'de wettige bezitters der velden..... in hunne regten niet (zouden) worden verkort’.”

De geachte hoogleeraar heeft in gloeiende, van ergernis en ernst getuigende woorden het beloop der zaken geschetst van een tijd, waarin, zoo het slechts te pas kwam, men zich om God noch gebod bekommerde. Met dit „voor den geest” te halen, overeenkomstig het op blz. 11 toegezegde, in het belang van „het akkerbezit”, zal hij, naar men verwachten mag, niet slechts een negatieven arbeid, doch ook een opbouwend werk hebben verricht.

Den Haag, Koningskade 24.
27 November 1919. P. H. VAN DER KEMP.

M. VISSER,

voorh. A. J. ROBBARD.

Spuistraat 69 - DEN HAAG - Telefoon 5470.

Fabriek en Magazijn van Gouden-, Zilveren en Diamantwerken
REPARATIE-INRICHTING.

De Indische Begrooting.

Verschenen is, vroeger ditmaal dan algemeen werd verwacht, het Voorlooppig Verslag betreffende de begrooting van Nederlandsch-Indië voor het dienstjaar 1920. De lectuur van dit verslag brengt ieder jaar haar eigenaardige indrukken mede, maar ditmaal zijn deze wel van zeer bijzondere aard, ook al omdat de toestanden in Indië vergeleken bij die van vorige jaren den laatsten tijd aanzienlijke wijzigingen hebben ondergaan.

Zonder te willen vooruitloopen op de wijze waarop de nieuw benoemde minister van koloniën, zijn ambtelijke loopbaan in aanmerking genomen, de begrooting zal verdedigen, kan nu reeds wel worden gezegd, dat hij voor een zeer zware taak zal worden geplaatst. Het blijkt toch uit het nu juist verschenen „Voorlooppig Verslag”, dat verscheidene leden een meer dan gewone nieuwsgierigheid aan den dag hebben gelegd naar verschillende ernstige feiten welke in het laatste begrootingstijdvak in onze koloniale geschiedenis werden geboekstaafd. Daaronder zijn in de eerste plaats te noemen het Garoet-incident en het gebeurde te Toli-Toli. Het is merkwaardig te constateeren, dat waar aan de eene zijde nog aan de regeering wordt gevraagd, aan welke oorzaken zij den moord op den controleur de Kat Angelino toeschrijft, de andere zijde reeds veroordeelt, de campagne welke als een gevolg van den moord, tegen de inlandsche beweging werd gevoerd.

Het is zaak, — ook waar meer passages in het Voorlooppig Verslag daartoe aanleiding geven —, er hier eens op te wijzen, dat vele leden zich aan een ongelukkige generaliseering hebben schuldig gemaakt, hetgeen aanleiding tot velerlei misverstand en allerlei vertroebeling kan geven. Zoo heeft het gebeurde te Toli-Toli, noch het incident te Garoet, aanleiding gegeven tot een felle campagne tegen de Inlandsche beweging. Het is een veel voorkomende dwaling, wanneer gemeend wordt, dat de zogenaamde reactionaire Pers in Indië en de met haar gelijkgezinde groepen zich verzetten tegen de groote inlandsche beweging. Zij stellen zich niet vijandig tegenover deze beweging — evenmin als zij veroordeelen, zooals haar zoo vaak ten onrechte wordt verweten, het einddoel harer actie: het zelfstandig maken van Indië. Maar wel treden zij op tegen de uitwassen en excessen dezer beweging en wel vallen zij die leiders der eenvoudige volksmassa aan, die door gebrek aan intellect en innerlijke beschaving een waar gevaar moeten worden geacht, waartegen de argelooze, simpele inlander beschermd dient te worden. Men kan den laatsten tijd veilig de uitspraak lanceeren, dat de koloniale antithese te scherp wordt gesteld; een meer wederzijdsche waardeering zou het geforceerde aantal koloniale problemen aanzienlijk reduceeren. Men kan gerust zeggen, dat er tegenwoordig geen enkele belangrijke groep meer in Indië is, welke zich tegen de inlandsche beweging verzet, laat staan een heftige campagne er tegen zal voeren, maar wel stelt men zich scherp, in het belang van Indië en van den inlander zelf, tegenover de ongezonde uitwassen dezer beweging, welke in een tropisch milieu angstig snel funeste proporties kunnen aannemen. Het gebeurde te Toli Toli was, — het is ondubbelzinnig gebleken — een gevolg van een dezer uitwassen der groote inlandsche beweging. Militair vertoon, zooals dat verleden jaar in Kediri plaats had, had eveneens ten doel ongezonde uitgroeiing der beweging tegen te gaan, daargelaten dat ook politioneel optreden tegen de veiligheid aanrandende elementen nu en dan noodzakelijk is, zooals in elk land ter wereld. Men heeft ook daaruit maar al te grefig willen lezen dat een en ander tegen de inlandsche beweging is gericht.

Het verscherpt optreden der inlandsche beweging, wordt, blijkens het Voorlooppig Verslag, door verscheidene leden onder meer beschouwd als een gevolg van den achterstand op het gebied van de zorg

International Electric en Machine Cy
V/h R. GEERAERTS-REUTER
Licht
Kracht
Zwakstroom
INSTALLATIEN
's-GRAVENHAGE
Prinsstr. 6a, Tel. H. 8093 Mare 70, Tel. 1118

's-Gravenh. Muziekschool
„DE TOONKUNST”
 Prins Mauritsplein 21 Tel. S. 477
 Spreekuren dagelijks van 10—1 en 2—6 uur.
 Directeur: JAMES ZWART.

Beha ve volledig onderricht aan **Dilettanten en Eerstbeginnenden**, ook gelegenheid tot **Vakstudie**.

DAGELIJKS KUNNEN AANMELDINGEN GESCHIEDEN.

Klavier, Orgel, Solozang, Viool, Alt, Cello, Compositie, Dirigeerkunst: 1 uur per week f 80.—; 2 uren per week f 150.— per jaar Samenspel f 40.—; Harmonie en Contrapunt f 50.—; Muziekgeschiedenis f 25.—; Voordrachtskunst en Declamatie f 50.—; Meth. Spreken f 50.—; Fransch, Duitsch en Italiaansch f 50.— p. j. Orkestklasse 1 maal p. w. 2 uren, voor leerlingen der school f 10.—; leerlingen buiten de school f 15.— p. j. Het onderricht wordt uitsluitend door eerste, gediplomeerde krachten onderwezen; de leerlingen worden individueel behandeld; het geheel staat onder voortdurend toezicht van den Directeur, die alle verantwoordelijkheid voor de te geven lessen draagt, waardoor steeds d' beste resultaten worden bereikt.

VRAAGT PROSPECTUS!!!

voor het onderwijs, het rechtswezen en de arbeids-wetgeving. Het verband niet direct konnende aanvaarden, is het niettemin toe te geven, dat deze achterstand. — wij zouden er nadrukkelijk aan willen toevoegen, óók en vooral op het gebied van de hygiënische verzorging —, buitengewoon ernstige afmetingen heeft aangenomen. Intusschen, een goede Engelsche spreekwijze zegt: „the critics arrived after the world was created” en aan de leden die dezen achterstand constateeren, is men geneigd de vraag te stellen wat door hen werd verricht den omvang ervan te doen vernedern. Wat wordt in het milieu waar hun invloed macht heeft, gedaan in Nederland om jonge, energieke, intelligente menschen te bewegen naar het schoone rijk van Insulinde te gaan, om daar, hetzij als medicus of jurist of ambtenaar bij een tak van algemeenen dienst waar het personeelsgebrek het grootste is, al is het ook maar voor eenige jaren, werkzaam te zijn in het belang van Indië en het inheemse volk en geleid, niet uitsluitend door materiele, maar ook door meer ideële overwegingen en vooral door motieven van humaniteit. In de zittingen van den Volksraad zijn vreeselijke cijfers gepubliceerd over den gezondheidstoestand en de hygiënische verzorging in Indië. De achterstand bij de landraden is enorm; de rechtspraak komt in discredit bij den inlander die voor recht zoo fijngevoelig is. Maar waar blijven de jonge Nederlandsche medici en juristen, die in dezen toestand direct en langs den eenig mogelijken weg verbetering kunnen brengen?

Het is nog dezer dagen gebeurd, dat voor een secretariatsbetrekking van een vakvereniging te Amsterdam, niet minder dan vijf-en-tachtig juristen hebben gesolliciteerd op een salaris véél minder dan het aanvangstracement bij het Indische dienstverband. Verscheidene Kamerleden zijn geneigd, blijkens het Voorloopig Verslag, waar zij critiek uitoefenen op minder gewenschte toestanden en een slechten gang van zaken in ons tropenrijk, den Hollander in Indië te veroordeelen, die intusschen daar over het algemeen méér doet dan zijn plicht, maar hun blaam treffe eerder den Hollander in het moederland, die het mooie werk, dat hem in Indië wacht, laat voor wat het is, waardoor de Indische en dus ook de grootste Nederlandsche belangen zoo ernstig worden benadeeld. De hervormingen op verschillend gebied in Indië noodzakelijk geworden en door zoo goed als alle Kamerleden gewenscht, eischen werkkrachten, die Indië zelf niet leveren kan. Die hulp moet uit het moederland komen en hierover juist mag, onzes inziens, wel eens bij de aanstaande begrotingsdebatten een hartig woord worden gesproken.

Uit het geheele Voorloopig Verslag der Tweede Kamer in zake de Indische begroting spreekt de gelukkige tendenz Indië het beste te geven, wat mogelijk is. Maar daarvoor is noodig, dat niet enkel op misstanden kritiek wordt uitgeoefend en dat vragen, schriftelijk of niet, worden gesteld, welke de oorzaken van deze misstanden zijn. De eigenlijke oorzaak ligt veel dieper: er zijn te weinig Hollanders in Indië om behoorlijk de groote taak te kunnen volbrengen, waarvoor Nederland thans staat en de roeping te kunnen vervullen welke het als koloniseerende mogendheid thans heeft om de inheemse bevolking behoorlijk toegerust te leiden naar het groote doel eener politieke zelfstandigheid.

Hopen wij dat in deze richting de discussies eens worden geleid bij de aanstaande begrotingsdebatten

J. KONING.

Christelijke Zending of Neutrale Beschaving.

Over wat hiervan voor onze Koloniën het best zou zijn, sprak Maandag 24 Nov. j.l. om 8 uur nam. Dr. J. W. Gunning, Zendingdirector te Oegstgeest, voor de Cursusvergadering van den Christelijken

CHIRURGISCHE INSTRUMENTENFABRIEK MARTIN LOTH

Westerstraat 14 UTRECHT (Holland)

SPECIALITEIT Complete Installatie van Operatie-, Sterilisatie- en Verbandkamers, Instrumentenkisten voor schepen, Plantages en Mijnen

Export O. en W. Indië, Z.-Afrika - Catalog. op aanvraag

Volksbond. Over hetzelfde onderwerp had spr. ten Paleize eene lezing gehouden. Dit was de oorzaak, dat thans ook hier dat onderwerp werd behandeld. Spr. gevoelt sympathie voor neutrale beschaving. Echter de taak van het Nederlandsche volk in Indië kan niet alleen door officiële personen, ambtenaren, verricht worden. Het particuliere initiatief behoort hier hulp te bieden. Spr. wilde, dat ieder Nederlander veroordeeld werd minstens vijf jaren van zijn leven in Indië door te brengen. Het woord veroordeelen wordt gebezigd, omdat over het algemeen de Nederlander er tegen opziet om naar Indië te gaan en er toe gedwongen zou moeten worden. En toch is Indië zoo schoon en zoo rijk. Dikwerf berust de band tusschen Nederland en Indië op materieel voordeel. Maar de morele band is van grooter beteekenis. Nederland trekt niet alleen van Indië, doch Indië vraagt van Nederland. Wij hebben tegenover de bevolking daar groote verplichtingen. Niet eigenbelang moet hier het zwaarst wegen, doch, zelfs tegen ons direct belang in, moet het geestelijk belang van Indië den doorslag geven. Als opvoeders van Indië hebben de laatste jaren ons wel bescheidenheid geleerd. Een Christen voelt er behoefte aan om zijn geloof te doen uitstralen. Hij vindt er zijn geluk in en wenscht, dat ook een ander dat deelachtig wordt. De zending wil opvoeden. Men zegt, dat zij onrust brengt maar wat is dat, vergeleken bij de onrust die de Europeaanse cultuur teweeg gebracht heeft? In 1900 bezocht spr. het Tobameer, toen absoluut afgesloten, zonder wegen, moeilijk bereikbaar. Nu is het per auto te bereiken. Ossenwagens voeren producten af en aan. Aardappelen worden afgevoerd naar Medan en de Straits. Zoo werd het Tobameer opgenomen in het wereldverkeer. Doch bij deze ontwikkeling deden ook slechtere elementen hun intrede; hier tegenover stelle men het goede der zending.

Voor experimenteële psychologie beschikt men in Indië nog over te weinig materiaal. De Javaan beheerscht zich naar het uiterlijke, doch in hem blaakt het. Indië is tot nu toe autocratisch, zelfs despotisch geregeerd. Dit was het gevolg van het zoeken van steun door eene bevolking, die niet op eigen beenen staan kon. Spr. schetst het verschil, dat hij constateerde tusschen den toestand bij zijne bezoeken aan Indië in 1900 en nu van 1916 tot 1918. Werd vroeger een politiek van onthouding gevolgd, nu moet men aanpakken en opvoeden. Het is een verder uitwerken van het systeem van Heutsz. Van het gezag moet opvoedende kracht uitgaan, doch daarnaast sta overreding, het doen begrijpen van het waarom. Al zal een ambtenaar trachten patriarchaal op te treden, hij is en blijft een vertegenwoordiger der Regeering, de Regeering vertegenwoordigt den vorst en een vorst overreedt niet, zijn wensch reeds is bevel. Zelfs de zendeling heeft moeite, dat in de bevolking diep gewortelde begrip te overwinnen. Ook hem vraagt men bevelen. Doch berust de macht van den ambtenaar op de bajonet, bij de zendeling is dit niet het geval. Deze staat hierdoor der bevolking nader. Door de Regeering wordt gestreefd naar volksonderwijs, volgens een vasten leidraad. Toch heeft dit onderwijs geen succes. Men leert alleen, als men verder wil komen, de anderen gevoelen geen behoefte aan onderwijs. Waar de zending werkte, werd dit denkbeeld overwonnen. In de Minahassa zijn 300 scholen met 20000 leerlingen en nog is dit te weinig. Op Madoera wilde de bevolking wel de last van hooger hand, om scholen te bouwen en onderwijzers te betalen, opvolgen, als ze maar niet naar school behoefde te gaan! De zending maakt het onderwijs populair. In Noord Nieuw Guinea zijn nu reeds 120 scholen en er zouden er meer zijn, werd slechts over voldoende onderwijzers beschikt, een kwestie van geld!

Een vreemde godsdienst kan zonder dwang — in tegenstelling van het Mohamedanisme — ingang vinden, indien men de religie van het volk verstaat en dan veredelt. Zoowel in het Heidendom als in het Mahomedanisme zit veel, waarbij het Christendom kan aansluiten.

De Bijbel is een Oostersch boek. Azië oefende een machtigen invloed uit op de Europeesche beschaving en het Europeesch geloof. Thans worden de rollen

Piano's, Orgels, Vleugels, Auto-piano's.

PIANO's in huur f 6.— per maand, desgewenscht in huurkoop, bij

L. C. JACOBI, v.h. Chef Firma J. F. CUYPERS,

Regentesselaan 123, bij Reg.pl. 49 SOERABAIJA.
Tel. H. 1403, 's-GRAVENHAGE.

STEMMEN - VERHUREN - REPAREEREN

THE PH. VAN OMMEREN CORPORATION OF NEW-YORK

New York, San Francisco (Cal.),
42 Broadway. 64 Pinestreet.

belast zich met:

Expeditie :: Assurantie
Opslag van goederen, enz. enz.

Eigen Opslagplaatsen te OAKLAND (San Francisco)

Nadere inlichtingen worden gaarne
verstrekst door

150

PHS. VAN OMMEREN, Rotterdam.

Chirurgische Instrumentenfabriek 1/2 H. LOTH & STÖPLER

Directeur: H. STÖPLER

TRANS 1-UTRECHT

UITRUSTINGEN

voor H.H. DOCTOREN

Complete Installaties
voor Hospitalen

Fabrikante: Nord Compressor

110

Laat Uwe woning Electrisch Verlichten

(hetzij voor eigen rekening of voor
rekening der Centrale)

bij de

N.V. Electro-Technisch Bureau

v.h. W. HAAXMAN & Co., 108

gevestigd te AMSTERDAM, Singel 176.

Bijkantoren: DEN HAAG, Piet Heinstraat 29.

NIJMEGEN, Ziekenstraat 2.

ZEIST, 2e Dorpsstraat 32a.

INGENIEURSBEZOEK GRATIS.

NAAMLooZE VENNOOTSCHAP

1/2 H. DE ERVEN H. VAN DIJK

Hofleveranciers van wijlen Z.M. den Koning

Nieuwe Gracht 6 - Tel. 3416

UTRECHT

Leveranciers van Burger, Militaire
en Marine Kleding

209

Indische Uitrustingen

Reiziger door het geheele land te onthieden.

Zuid-Hollandsche Brood en Beschuifabriek

WALDORPSTRAAT 16—22

's-GRAVENHAGE

TELEF. 1163

Beveelt zich bij Uwe

Leden aan.

Behalve GOED BROOD

wordt U een dividend

van 5 0/0 gewaarborgd.

129

VEREENIGINGEN! Voor het projecteeren op
Lezingen wende men zich tot
A. M. A. SUSAN, Foto-Handel
Regentesselaan 108, DEN HAAG, Tel. 6757
LEVERING VAN LANTAARNPLAATJES
VAKKUNDIG AFWERKEN VOOR AMATEURS
FOTOGRAFISCH ATELIER
Men lette op het juiste adres.

**INDISCHE
UITRUSTINGEN**
VOORDEELIGST
ADRES:
**AU BON
MARCHÉ**
A. DE VRIES & ZONEN
AMSTERDAM
ROTTERDAM
DEN HAAG
UTRECHT
BAARN

101

Met beroemde merk
MIS MASTER'S VOICE
GRAMOPHONES
EN PLATEN

LET WEL
HIS MASTER'S VOICE
HET BESTE MEREK

WILLEM SPRENGER.
Agent der Gramophone Comp. Ltd.
PASSAGE 46. DEN HAAG.
Tel. 3778.

IS STEEDS IN DE GROOTSTE
KEUZE VOORHANDEN BIJ

omgekeerd. Maar houdt over 't algemeen de Europeaan zich slechts Zondags met zijn geloof bezig, bij den Aziaat is het geloof door alle dagelijksche handelingen heen geweven, al gaat dat dikwerf werktuigelijk. Iedere nieuwigheid geeft aanstoot. Wij voeden het volk materialistisch op, het Evangelie is ethisch. Spr. herinnerde aan het woord van Raden Kartini: „Laat Nederland naar Indië zenden ware Gods kinderen!”

De Voorzitter leest een schrijven voor van Dr. E. B. Kielstra, die verhinderd was zelve te komen. Sehr. stelt, dat neutrale beschaving zeker beter is dan niets. Doch de Inlander heeft leiding en toezicht noodig en dit brengt de altruistische zending.

Baron van Vredenburg zegt, dat de maatschappelijke instellingen in Indië verband houden met de godsdienstige vraagstukken. Het Mohamedanisme blijft aan de oppervlakte en is star. Blijven over Christendom en Boeddhisme, welke dieper gaan. Vindt het Boeddhisme ingang, dan zal een verjapanisering daarvan het gevolg zijn. Hierom verdient, ook uit een politiek oogpunt, bevordering van het Christendom de voorkeur.

Kolonel Gooszen zegt, dat ook de zending indirect rust op de bajonet. Immers vooral daar bloeit ze, waar ons gezag gehandhaafd wordt en waar het Mahomedaanse geloof der bevolking nog niet werd opgedrongen.

De voorzitter, de heer Gheel Gildemeester, wijst op den dood van den zendeling Loth op Nias. Hij verzocht zijne moordenaars niet te straffen, omdat zij handelden uit onwetendheid. Na zijn dood breidde de zending zich krachtig uit op Nias en de Mentawai-eilanden.

Dr. Gunning repliceert en zegt, dat de zending staan moet buiten alle politiek, niet op een internationaal, doch op een supra-nationaal standpunt. Een Deutsche zendeling heeft niet denzelfden invloed op de bevolking als een Nederlandsche zendeling, als vertegenwoordiger van het overheerschende volk. De zendeling brengt rust door het geloof en het innige vertrouwen van het volk in de zendingen als hunne leidlieden.

A. J. GOOSZEN.

Zomer-Conferenties van den Zendingstudie-Raad in 1920.

A. Naar aanleiding van den grooten toeloop op de laatst gehouden zomerconferentie, en door het eigen nieuwe conferentie-oord te Lunteren bij Ede (dat dezen zomer in gebruik genomen is en uitnemend heeft voldaan) thans tot zulk een uitbreiding in staat, heeft de Z. S. R. besloten den komenden zomer D. V. drie Conferenties te houden en daarbij tevens te specialiseeren, ten einde beter aan verschillende belangen tegemoet te kunnen komen.

Op de eerste Conferentie, 28—31 Juli 1920, zullen niet alleen onderwerpen uit de Nederlandsche Zending behandeld worden, maar ook enkele uit de Wereld-Zending, en zullen enkele buitenlandsche sprekers gevraagd worden, die niet zullen vertaald worden, b.v. iets over Hindoeïsme, of over de Zending in China of Japan, of iets dergelijks. Wij hopen, dat op deze Conferenties inzonderheid bezoekers uit gestudeerde kringen, uit de kringen van het Jong-Vrouwen Gilde en andere soortgelijke milieu's zullen komen.

De tweede Conferentie, 2—7 Aug. 1920, zal in het bijzonder gewijd zijn aan het Jeugdwerk, nl. aan Zendingsonderwijs en andere Zendingactie op scholen, Zondagsscholen en Kinder Zendingvereeningen, enz. Wij verwachten hier dezulken die op eenigerlei wijze onder en voor kinderen werkzaam zijn, zoodat er gelegenheid zal zijn enkele onderwerpen op dit jeugdwerk betrekking hebbende, vollediger te kunnen behandelen dan tot dusverre op onze conferentie mogelijk was. Het wordt dus niet een speciale onderwijzers-conferentie, maar algemeen een jeugdwerk-conferentie.

De derde conferentie, 9—14 Aug. 1920, zal het zelfde karakter behouden als onze Conferenties tot dusverre hadden, waarbij inzonderheid met den arbeid der Zendingstudiekringen rekening gehouden zal worden.

Het programma hopen wij in Januari of Februari te kunnen mededeelen. Het plan dezer conferenties wordt echter nu reeds bekend gemaakt, opdat men er tijdig rekening mee zou kunnen houden.

**Kon. Eindhovensche Stoom- & Handweverij
VAN DIJK & Co.** EINDHOVEN EN BRUSSEL

Leveranciers van H. M. Koningin Wilhelmina - van H. M. de Koningin-Moeder en van H. M. de Koningin van Rumenie; eertijds van H. M. Koningin Sophia.

OPGERICHT 2 AUG. 1853.

115

Hotel-Linnen en Tafelgoed met en zonder naam.
**UITZETTEN, INDISCHE UITRUSTINGEN
LUIERMANDEN.**

B. Ten einde in nauwer aanraking en tot een betere samenwerking te komen met al die organisaties (Vereenigingen, commissies en andere officieele of bijzondere lichamen), die op eenigerlei wijze werkzaam zijn ter bevordering van het Zendingleven in Nederland en daarbij ook de grondslagen van Zendingstudie en Zendingsoepvoeding willen toepassen, heeft de Z. S. R. een belangrijke wijziging in zijne statuten en organisatie gebracht, waardoor voortaan al zulke organisaties zich bij den Z. S. R. kunnen aansluiten en alsdan in den Z. S. R.-arbeid en de Zendingsoepvoedingsbeweging kunnen medewerken, en zal omgekeerd die arbeid zich nauwer en beter bij de bestaande belangen en behoeften kunnen aanpassen. De aan dit lidmaatschap verbonden contributie (als aandeel in de algemeene onkosten van den arbeid, waarbij men dan zelf betrokken is) bedraagt minstens 1/10 of minstens 1/25, naar gelang het budget der vereeniging kleiner of grooter dan 1000 is. Aangesloten vereenigingen kunnen de eigen boekuitgaven van den Z. S. R. met 20 pct. reductie krijgen. Het Bestuur van den Z. S. R. zal voortaan uit en door de gewone leden benoemd worden; voorts kunnen de afgevaardigde leden van vereenigingen, die een gelijksoortigen arbeid en dus ook gezamenlijke bijzondere belangen hebben, groepen vormen om over die bijzondere aangelegenheden apart te beraadslagen en het Bestuur ter zijde te staan. Wij hopen, dat vele vereenigingen, commissies, enz. van deze gelegenheid zullen gebruik maken, om te komen tot een vruchtbare samenwerking op het gebied van Zendingsoepvoeding, in het belang van de opwekking van Zendingsliefde en Zendingssijver, zoodanig dat God ook hierdoor zijn Koninkrijk kan doen komen. Nadere inlichtingen worden gaarne verstrekt door den Secretaris van de Z. S. R., Domplein 25, Utrecht.

Uit de Eur. Pers in Ned.-Indië.

Meisjes-opvoedingssysteem.

Door de oprichting der twee huishoud-scholen, n.l. te Djocja en te Bandoeng, brak de Regeering met het intellectueel-eenzijdige meisjes-opvoedingssysteem, dat geen meisjes-opvoedingssysteem was, lezen wij in de Java-Bode. De promotors van beschavend meisjes-onderwijs vonden steun in Mevrouw Gravin van Limburg Stirum, die o.a. bij de opening van de Kartini (v. Deventer) school te Bandoeng betoogde, „dat onderwijs aan meisjes even noodig was als aan jongens, opdat de vrouw haar plaats in het huisgezin begripte en den echtgenooten en kinderen een steun en hulp zij”. Ook bij het openen van de 1ste gouvernements-Kweekschool voor Fröbel-onderwijzeressen gaf Mevr. v. Limburg Stirum wederom blijk van hare groote liefde en belangstelling voor het Indische meisje.

Mej. Perk, de directrice, gaf in haar rede aan met welke middelen en op welke wijze het doel der Kweekschool te bereiken is: „Om het doel: zedelijke en aesthetische vorming van de kweekelingen, haar innerlijke beschaving en algemeene ontwikkeling te bevorderen of aan te kweken zal haar naast de bestaande theorieën, die deze doeleinden beogen, de praktijk worden geleerd. Wanneer de Fröbel-school er eenmaal is — de Fröbel-leer en aanverwante vakken maakt *eo ipso* een onderdeel van het leer-program uit — dan zal daár de plaats zijn, waar het materiaal verzameld wordt voor de lessen in paedagogie en paedologie. Veel willen wij met onze meisjes leeren, tijdschriften en couranten zullen niet worden versmaad. Zingen en spreken en illustratie te eken en behoren tot de hoofdvakken; bij de handwerkclassen hopen wij een plaatsje in te ruimen voor Inlandsche kunstnijverheid, batikken, vlechten, kortom alles zal worden gedaan om het Indische kind te ontwikkelen en te beschaven.” Het spatieeren van enkele begrippen doet uitkomen het onderscheid tusschen het onderwijs van vroeger en thans, waarbij het program der hoogere leerclassen een belangrijke vooruitgang is. In plaats van practisch niets-zeggende en overbodige kundigheden zal den leerlingen in de hoogste classen les worden gegeven in verbandleer, volkshygiëne en in het bijzonder kleinkinderverzorging. Schrijver „B. H.” acht deze Kweek-school ook goed voor kinderen van moeders „ingooden-doen-zijnde”. „Het is de bedoeling van de

Wed. G. STREITWOLF

Noordeinde 105, 's-GRAVENHAGE, Tel. H. 2413

GUMMI SPONSEN

SPONSEN ZAKKEN

BADMUTSEN

151

Adverteeren doet verkoopen.

Zeebaboe's en Jongens beschikbaar.

Te bevragen in „PERSINGGAHAN”

Advies-Bureau en Tehuis voor Nederl.-Ind. Bedienden
v. Boetzelaerlaan 2 - Tel. Sch. 248

Regering de meisjes na haar 4-jarige studie aan te stellen tot gouvernements-Fröbel-onderwijzeres, ieder voor de kleine kinderen van haar eigen ras. Het is een schoone taak, die haar wacht. Vertrouwend zullen de kleintjes haar naderen, in haar de oudere zuster ziende, vertrouwend zullen de jonge moedertjes bij haar komen, van haar aanvaardend wenken over kinderverzorging en kinderopvoeding, die zij van vreemden niet zoo grif zouden aannemen,” zegt mej. Perk in het slot van haar leerrijke toespraak.

B. H. besluit: „Ik zie lichtjes branden in de meest verwijderde streken van Indië, Tomohon, op de Sangir-eilanden, op Saparoea, in de Padangsche Bovenlanden en op tal van afgelegen plaatsen op Java, lichtjes, waarvan onze meisjes de draagsters zijn. Aan haar de dure plicht die lichtjes brandende te houden.

En wanneer zij zelve Moeder mochten worden, dan hoop ik, dat zij, als Kartini deed, ook de kinderen van andere moeders bij zich zullen laten komen, en in hun eigen omgeving fakkel-draagsters zullen blijven tot heil van dit groote en schoone Indië, dat ons allen lief is.”

De toenemende armoede.

Meerdere bladen wijden aan dit hoogst-actueele onderwerp eenige artikelen. De „J. B.” schrijft o.a.: „De loonen zijn niet gestegen, maar de prijzen der noodzakelijkste levensbehoeften zijn verdubbeld. Nu wat wij kort geleden hebben geschreven over sociale maatregelen, behoeft het geen betoog, dat wij het er volkomen mee eens zijn, dat maatregelen moeten worden genomen om de bevolking uit haar economischen druk op te heffen. Inderdaad, de loonen zijn klein gebleven, en vooral in de cultuurs worden schandelijk lage loonen betaald, vooral in verhouding tot de groote verdiensten van tal van ondernemingen. Men heeft wel eens afkeurend gesproken over Regeeringsmaatregelen, welke de arme Inlandsche bevolking moet beschermen tegen wat wij noemen de excessen van den werkgever. Maar op het nemen van dergelijke maatregelen kan niet genoeg worden aangedrongen, ook in het belang van de rust en de orde in deze gewesten. Men zal den geest van den tijd verstaan en wel weten, dat tegenover de excessen der werkgevers, de excessen der uitgebonderde bevolking komen te staan, waarbij dan de dupe worden zij, die nooit hebben geprofiteerd van de hooge dividenden.

Armoede wordt er geleden, ja in hevige mate, maar die armoede kan alleen worden bestreden door bepalingen en verordeningen, welke de jacht naar fortuin wat inbinden.

In ons artikel over Sociale Maatregelen hebben wij gevraagd om loonregelingen, wetten op den arbeid van vrouwen en kinderen, arbeidsduur enz. Dit alles hebben wij noodig om de armoede van de Inlandsche bevolking te kunnen bestrijden, en ook omdat wij bestrijden willen de pogingen van de leiders om de „lijders” te misleiden.”

De „Loc.” neemt een desbetreffend artikel van „Mataram” met instemming over. Het slot hiervan luidt: „De bevolking zelve heeft geen economische veerkracht en zij heeft alleen hulp te wachten van den Westerling. Ieder dient zich in tijden als deze de vraag te stellen: heb ik mijn plicht gedaan jegens degenen, die bij mij in dienst zijn? Betaal ik hun die voor mij werken zoodanig als billijk is in tijden als deze, welke voor velen enorme winsten brengen, voor millioenen anderen daarentegen toenemende armoede?”

Men onderschatte de beteekenis van dit probleem: de steeds grooter wordende verarming, vooral niet. Ik wil hier zwijgen van de eischen der humaniteit, doch slechts wijzen op het welbegrepen eigenbelang van allen die hier werken. Want het is een groot belang ook voor den Europeaan, dat de bevolking niet dieper wegzinke in den pool der ellende. Het minste waarop hij recht heeft voor zijn arbeid is toch wel dit: dat hij, zijn vrouw en kinderen zich althans het buikje rond kunnen eten, zich de allernoodzakelijkste kleeren enz. kunnen aanschaffen. Laat ons des-

VAN STRAALEN MONSIEUR & ERKELENS. WIJNHANDEL

Hoofdkantoor: ROTTERDAM, Leuvehaven 34, Tel. 2456.
Bijkantoor: DEN HAAG, Lloydgebouw, Piet Heinplein, Tel. ¹⁵⁸⁷1588
Bijkantoor: DEN HELDER, Hoofdgracht 37, Tel. 83.

noods al het overige beschouwen als luxe, mits de minimale eisch van zoeven onaangestast blijve.

En wij herhalen: ieder vrage zich zelf af: heb ik voor hen die voor mij werken zoo gezorgd, dat aan dien minimalen eisch is voldaan?”

De Suiker-industrie, de Regeering en de S. I.

Het jaarverslag over 1918 van de Handelsvereniging Amsterdam is „een noodkreet, een aanklacht tegen het gouvernement, dat de suikerindustrie niet voldoende beschermt, ofschoon zij daar toch recht op heeft,” schrijft Ed. v. G. in een hoofdart. in de „N. Soer. Crt.” Bij de beschrijving van den algemeenen toestand in dit verslag, teekent schr. o.a. aan: „Het eenige bezwaar, dat wij tegen dit requisitoir hebben, is; dat het zoo wordt voorgesteld, alsof overal op Java nu reeds de toestand zoo is, dat wij aan den rand van een afgrond staan. Dit komt ons overdreven voor.

Niet overal hebben de *soi-disant* „leiders” der S. I. evenveel vat op de bevolking; men luistert naar hun mooie praatjes, doch veel vertrouwen heeft men er niet in. De H. V. A. echter heeft zeer groote belangen in Kediri en hoe daár de toestand is, behoeven wij niet te releveeren. Doch op het hoofdpunt heeft de directie van genoemd lichaam gelijk: de Inlandsche maatschappij ondergaat een groote verandering; zij emancipeert zich; de bevolking begint stelling te nemen tegen de Europeanen, in wie zij hun natuurlijke vijanden leert zien.

De gevolgen dezer actie, door zekere min scrupuleuze lieden gevoerd, zal men in het binnenland beter kunnen waarnemen dan in de groote steden. Dat het met de goede zeden der bevolking op een eind loopt, men kan het betreuren, doch er valt niets tegen te doen; we prikken ons al niet meer aan onbeleidheid en nemen de onaangename ervaringen op den koop toe.” „De evolutie voltrekt zich, met of zonder onze goedkeuring; een logisch gevolg hiervan is, dat de verhouding van den Inlander tot den Europeaan zich dagelijks wijzigt, en niet in ons voordeel. Tegenover deze moeilijkheid zal elke koloniseerende mogendheid geplaatst worden, wanneer zij de volksoontwikkeling ernstig ter hand neemt.” „In Indië staan we thans tegenover een opkomende nationalistische beweging, die echter nog een vasten bodem mist. Al wat wij nu meemaken, is napraterij; er zijn in heel Indië geen 25 leiders, die zelf, maatschappelijk en intellectueel, iets beteekenen. Als nu de leiders verzet prediken tegen de Eur. industrie, dan speculeeren zij op de lagere instincten van de massa; dat is hun scherpste wapen: de rassenhaat.”

„Wat thans in de cultuur-centra gebeurt, is aan te duiden als „bewust-making” van een bevolking, die elk economisch en politiek inzicht mist; bij gesprekken met de leiders zal men zien, dat zij van de door hen verkondigde leerstellingen niet veel meer begrijpen dan iemand, die een paar socialistische brochures van een dubbeltje heeft gelezen. Het behoeft ook niet! Deze leiders streven geen enkel positief doel na; het eenige wat zij verlangen is: agitatie, onrust. Waar het op uit zal loopen, is hun onverschillig; ze passen wel op, dat zij zelve zich niet vast werken.” Schr. zegt verder, dat de leiders in Indië, in tegenstelling met de toestanden in Europa en Amerika, belang hebben bij het niet in stand blijven van den Staat. Echter missen zij mannen om de regeering op zich te nemen, wanneer die en met haar alle Europeanen, verjaagd konden worden; over 25 jaar zullen zij er nog niet zijn.

Bij het slaken van een *cri de coeur* van de H. V. A. directie, omdat h. i. de zaken verkeerd loopen, schrijft Ed. v. G., dat men nog slechts aan het begin der moeilijkheden staat en dat de agitatie zal toenemen en wijst hij op de vele Inlandsche jongelieden, die straks „afgestudeerd” van de verschillende scholen zullen komen en geen plaatsing zullen kunnen vinden, die geen landbouwer of handwerksman willen zijn, maar zich voor intellectueel werk gevoelen. De ontevreden zullen de rijen der „nationalisten” versterken; de actie tegen de Europeanen zal nog feller gevoerd worden, ook omdat in de politiek voor velen nog wel „een boterham” zit.

Toko Samoea Ada

JOH. H. MOHRMANN 80

Hobbemastraat h. P. C. Hoofstr. 30

Amsterdam, Interc. Tel. Z 24.

Heden ontvangen:

Goela djawa 95 ct p.p.	Oedang Kring 1.30 per ons
Mie 95 „ „	Ikan Spat . 50 ct p. o.
Assem 25 „ „ o.	Ikan Terie . 40 „ „
Kroepoek oedang 60 ct per ons	Ikan Taugé 40 „ „
Kroepoek Melinjo 40 ct per ons	Ikan Gaboes 50 „ „
Kroepoek Ikan 45 ct per ons	Ikan Pedah 35 „ „
Laos, Ketoembar, Djinten, Djaié, Doan Djeroek, Doan Salem, Tjahé, Rawiet, Koenjiet, Kentjon	Loeoen . . . 50 ct p. o.
Koeping Tikoes, Sedap Malen, 15 ct p. lood.	Kemirienoten 2 ct p. st
Selassie 50 ct. per ons	Trassie . . . 35 ct p. rol
Temoe Lawak 60 ct. per ons	alles 10 cent
Knullook, Agar Agar.	Ketjap Bening No. 1 per 1/2 fl. 1.90
Diverse Samballans Boemboe-Boemboe	Ketjap Bening No. 2 per 1/2 fl. 1.50
Kerrie djawa 55 ct p. fleschje.	
Eng. Kerrie 45 ct. „	
Jap. Soya 1.65 „ kruikje.	
Prima Stengember 1/1 pot 7.50 1/2 pot 4.75 1/4 pot 2.75	
Goal para Thee 2.50 per pond.	
Receptenboek Indische Rijstafel 1.25.	

N. V. MEUBELFABRIEK V/H LE COINTRE & CO.

Ameublementen
Betimmeringen
Gordijnen
Tapijten

Modelhuis: Oude Molstraat 32
'S-GRAVENHAGE

GEBRS. VLES - LEIDEN

Kleermakerij

BREESTRAAT 177 TELEFOON No. 393

Steeds de nieuwste
Engelsche Stoffen

in groote keuze voorradig.

Uitrustingen voor Indië

Melkinrichting

Den Haag, Lange Beestenmarkt 9 - Tel. Haag 3683

„PASTEUR”

Scheveningen, Neptunusstraat 66a - Tel. Schev. 1853

Stoom-Zuivelfabriek

WISBRUN & LIFFMANN.

Veenestraat 35-37 - Tel. 2503. - Den Haag.

DAMES MODEARTIKELEN.
ZIJDEN STOFFEN, FLUWEELEN, KANTSTOFFEN.
ALLE SOORTEN GARNEERINGEN, ENZ.

BALARTIKELEN.

Inrichting voor Complete Meubilering

N.V. „L. P. SMULDERS' MEUBELFABRIEK”

Tolbrugstraat 11 - BREDA - Tel. Interc. 235.

Behangerij, Stoffeederij
Matrassen

TOKO BOGOR

Suezkade 122^B Telefoon 3472
DEN HAAG. 1228

Thans 1^e zending van
Manisan assem (geconfijte tamarinde),
Assem koekjes, Teng teng Katjang,
Tangkwee, enz.

zoomede
ger. Klapper, Klapperolie (zeer fijn),
Goela Djawa, Soeon, enz.

Verder
Temoe Lawak, Obat Serawan,
Doan Djerok, Doan Salem, enz. enz.
Tevens onze bekende prima soorten
THEE
Java-, China- en Eng. Thee, (ook geur Thee).

Vergelijkt prijs en kwaliteit.

„DE BIJENKORF”

:: Lunch- en Tearoom ::
Koude- en Warme Schotels 153

WAGENSTRAAT 45 DEN HAAG

Het meest aan te bevelen
INDISCH RESTAURANT
LAAN VAN MEERDERVOORT 68, DEN HAAG
Dagelijks geopend van 12 tot 9 uur.
Uitsluitend Indische Tafel.

Directeur: J. VAN GEEMERT.

Parkhotel

van Stolkpark, Scheveningsche Boschjes. 170

EERSTE RANGS FAMILIEHOTEL
Centrale Verwarming, Electrisch Licht, Baden,
Rustige ligging.
Bijzonder geschikt voor Zomer- en Winterverblijf.

Het sedert 1911 gevestigde

Indisch Restaurant „Waroong Djawa”

Kortenaerkade 10, Den Haag, Tel. 4882

heeft geen filialen. 193

UITZENDING VAN DINERS.

Hotel VAN DEN ABELEN

SCHEVENINGEN

Het geheele jaar geopend.

Centrale Verwarming - Lift en Baden - Matige prijzen

Aanbevelend, P. ENGELS. 175

Maison van Wijk

Obrechtstraat 57 - 's Gravenhage - Telefoon H 2665

UITZENDING VAN DINERS vanaf f 0.90

Speciaal ingericht tot het leveren aan huis van
Dejeuners, Dinners en Soupers.

155 **KOUDE EN WARMESCHOTELS.** J. H. M. KOETS

O. J. STUUT, 'S-GRAVENHAGE

CHARLOTTE DE BOURBONPLEIN 28 - TELEF. 5073

Comestibles - Koloniale Waren

UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT ARTIKELEN EN
PRIMA WAREN. 189

Bediening aan huis zonder prijsverhooging

De actie richt zich tegen de suiker-industrie, omdat deze de meest kwetsbare tak van nijverheid is. Had de rubber- of koffie-cultuur zwakke plekken, dan zou de woede der Inlandsche leiders en enkele renegaten zich tegen haar keeren. „Door te ageeren tegen de Europeesche nijverheid, denkt men de geheele Eur. maatschappij te treffen en met haar ook de Regeering.”

Schr. vervolgt: „Wat mag men nu van de Regeering verwachten? Dit: dat zij den Europeaan even goed bescherming zal verleenen als den Inlander, en daar begint langzamerhand veel aan te ontbreken. Men mag verlangen, dat zij, in haar drang om toch vooral onpartijdig te zijn, de eene groep niet zal voortrekken bij de andere. Er bestaat niet de minste aanleiding om het streven der „nationalisten” aan te moedigen, wel om het tegen te gaan. Alles wat deze zoogenaamde beweging aankleeft is onwaar en geforceerd; zij mist — nogmaals — een economischen ondergrond; aan zich zelf overgelaten, leidt zij tot anarchie.”

„De voornaamste taak van de Regeering is handhaving van het Nederlandsche gezag, omdat dit, onder de tegenwoordige omstandigheden en in het huidige tijdperk, het best is voor deze landen.”

„De Nederlandsche industrieel, die Indië uitkiest als terrein zijner werkzaamheid, heeft het recht te verlangen, dat het gouvernement er niet, door een zwak en onzeker bestuur, toe zal bijdragen, dat zijn positie wordt ondermijnd.”

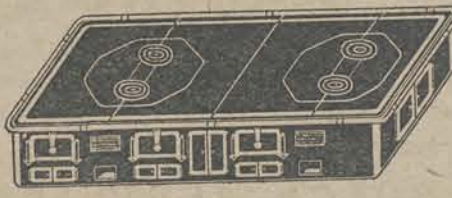
Dit is de kern ook van het H.V.A.-verslag, besluit schr. en „met die conclusie gaan wij volkomen accoord. Want blijft men werkeloos tegenover de actie van zekere elementen, die nu eenmaal niets te verliezen hebben en wier oogmerken onzuiver zijn, dan zal men eens zien, hoe over een jaar of wat de toestanden zijn! Het volgen van een reactionnaire politiek is niet noodig, maar orde en tucht dienen in deze primitieve maatschappij, zonder onderscheid des persoons, met kracht gehandhaafd te worden. Nu ontbreekt daar nog zeer veel aan!”

De S. I.-eet.

De red. in Midden-Java van het Soer. Hbld. vestigt de aandacht op de beteekenis der S. I.-eeden. Bij de oprichting zijn vele inlandsche ambtenaren en beambten lid van den S. I. geworden en moesten zij als zoodanig den eed afleggen. Eerst zweren, daarna wordt hun pas verteld, waarover het gaat. Eenige jaren later geraakte de S. I. geleidelijk uit de gunst, waarom velen zich uit de actieve S. I.-organisatie terug trokken. Echter staat het vast, dat de personen, die een maal den S. I.-eet hebben afgelegd, zich in hun hart altijd aan die organisatie gebonden achten; zoolang zij van den vorigen eed niet zijn losgemaakt, hetgeen alleen kan geschieden door een nieuwen eed, waarbij de penghoeloe tegenwoordig behoort te zijn, zoolang ook zijn zij aan den S. I. gebonden. Het ligt voor de hand, dat van hen weinig medewerking is te wachten, wanneer het bestuur tegen meergenoemde organisatie moet ageeren. Eveneens zullen zij er niet zoo licht toe overgaan van een of ander slecht plan van den S. I. mededeeling te doen aan hun chefs. De red. besluit: „Men mag veilig aannemen, dat alle inlandsche ambtenaren of beambten — de uitzonderingen blijven buiten beschouwing — die eenmaal den S. I.-eet aflegden, tot de minder trouwbare landsdienaren behooren. Het ligt op den weg van het Eur. bestuur om deze kwestie te doen onderzoeken en de ambtenaren, die indertijd den S. I.-eet aflegden, door een anderen eed daarvan los te maken. Een en ander kan gevoegelijk aan de regenten worden overgelaten, die den maatregel wel zóó kunnen doen nemen, dat de betrokkenen daarvan geen overlast ondervinden.”

Onder-luitenant W. Bertram.

De N. Soer. Crt. vermeldt het overlijden van den gepens. onderluitenant W. Bertram te Malang en voegt hier aan toe: „De heer B., reeds jaren gepensionneerd, was de eerste onder-officier, die, naar wij vernemen, in 1895, na de instelling van het instituut voor onderluitnants bij de Infanterie, te Fort de Kock tot dien rang werd bevorderd. Hij was

Fabrik van 144 FORNUIZEN
met toebehooren voor Hotels, Restaurants, Gestichten, enz.

Fa P. J. MEIJIS & ZON Wassenaarsche-straat 1, 3, 5, SCHEVENINGEN
Hoffeveranciers Telef. Interc. 465

Hotel-Café-Restaurant „SUISSE”

Amsterdam 142

72 Kamers. Badkamer op iedere Etage.
Centrum der stad. **Dir. H. P. ALBERTS.**

een van die onderofficieren, die de werkelijke kern van het Indische leger vormen. Een voorbeeld voor hun jongere collega's, zoowel te velde als in garnizoen.
Een eeresalut voor dezen, onzen oud-strijdmaker. *Requiescat in pace.*”

Suriname.

Het antwoord van den Minister van Koloniën op de vragen van den heer V a n K o l, in zake:

1o. benoeming van een nieuwen administrateur van financiën in Suriname;

2o. wijziging van de bauxietverordening, luidt:
De heer J. G. van de Stadt vertrok in Juni j.l. uit Suriname naar Nederland onder genot van twee maanden vrijstelling van dienst, ten einde met het gemeentebestuur van 's-Gravenhage besprekingen te houden voor de regeling van zijn verdere positie.

Na die besprekingen zou hij beslissen of hij zich verder zou beschikbaar stellen voor den Surinaamschen dienst.

Na gehouden besprekingen met het gemeentebestuur van 's-Gravenhage verklaarde de heer van de Stadt zich bereid in vasten dienst naar Suriname terug te keeren, mits hem boven zijn bezoldiging van f 9000 's jaars een toelage van 17½ pet. van die bezoldiging zou worden toegekend ter bestrijding van de kosten van de voor den ambtenaar in vasten kolonialen dienst verplichte bijdragen voor Surinaamsch pensioen, de verzekering van zijn weduwe ingevolge artikel 12 der pensioenverordening daarbij medegerekend. Naar de heer van de Stadt verklaarde, had hij deze eisch gesteld om niet minder inkomen te genieten dan vroeger; de gemeente 's-Gravenhage had immers zijn voor Nederlandsch pensioen noodzakelijke stortingen steeds betaald, zoodat hij bij overgang in vasten Surinaamschen dienst in inkomen zou achteruitgaan.

Nadat van deze voorwaarden aan den Gouverneur telegrafisch mededeeling was gedaan, seinde de Landvoogd, dat hij geen vrijheid vond om de voorwaarde aan te nemen, doch dat het in zijn bedoeling lag bij de herziening van de bezoldigingen ook hogere inkomsten voor de hoofdamttenaren vast te stellen.

De heer van de Stadt handhaafde zijnerzijds de gestelde voorwaarde, waardoor de mogelijkheid van zijn terugkeer naar Suriname kwam te vervallen.

Daar de Gouverneur met dezen afloop der onderhandelingen in kennis is gesteld en in verband daarmee uitzending van een vervanger heeft verzocht, bestaat er alleen wanneer geen volkomen geschikt persoon wordt gevonden, aanleiding om zijn komst hier te lande af te wachten.

Op een in de Staatscourant van 10/11 October 1919, no. 217, geplaatste oproeping van gegadigden meldden zich verscheidene personen aan, nopens wie thans de vereischte inlichtingen worden ingewonnen, ter beoordeeling van hun geschiktheid voor het bedoelde ambt.

De wijzigingen, welke behooren te worden aangebracht in de bauxiet-verordening, zijn den Gouverneur van Suriname medegedeeld bij telegram van 13 October j.l. De schriftelijke bevestiging is op 22 October d.a.v. verzonden. Of bereids een wijzigingsverordening bij de Koloniale Staten aanhangig is gemaakt, is nog niet bekend en werd reeds op 13 October telegrafisch bericht hiervan verzocht, doch op een op 10 November j.l., telegrafisch herhaalde vraag werd nog geen antwoord ontvangen.

1o. Het vast recht van f 0.10 per H.A. en per jaar zal worden gebracht op:

f 0.10	voor het eerste jaar,
0.20	„ „ tweede „ „
0.50	„ „ derde „ „
0.75	„ „ vierde „ „
1.—	„ „ vijfde en volgende jaren.

2o. Voor van domeingrond afkomstige bauxiet

Confiserie en Chocolaterie Royales

J. A. Krul 185

Salon de Rafrâchissements

NOORDEINDE 44 DEN HAAG

Tel. 4060 **MAISON VAN RIJN** Meermalen Bekroond
- Haag - **CUISINIERS**
Prins Hendrikstr. 28 - DEN HAAG - v. Galenstraat 43
Dejeuners, Diners, Soupers, etc. Hors d'Oeuvres
Varié, Mayonaises, Salade's, Koude en
Warme Schotels, enz. enz.
Meest Gerenommeerde Inrichting hier ter Stede.

Tarief Diners

Diners à f 0.90
Vleesch
Groenten
Aardappelen

Diners à f 1.-
Vleesch
Groenten
Aardappelen
Toespijs

Diners à f 1.60
Vleesch
Groenten
Aardappelen
2de Vleesch, Visch
of gevogelte
Compôte
Toespijs

Met bijlevering van SOEP worden de prijzen met f 0.25 verhoogd.

Hoogst zindelijk bereid, van de beste ingrediënten, aan huis bezorgd.

COUPONBOEKJES

verkrijgbaar voor 24 Diners tegen Gereduceerde Prijzen.
24 diners à f 0.90 f 20.50, 24 diners à f 1.- f 23.-
24 diners à f 1.60 f 37.50, 24 porties soep . . f 5.-
Speciaal Gesoigneerde DINERS met uitgebreid MENU
f 2.50 p. couvert.
Menu op aanvraag verkrijgbaar. 220
Verzoeken bussen te weigeren met verbroken controle-sluiting.

zal een royalty worden geheven van f 0.25 per ton van 1000 K.G. — te valdeven bij den uitvoer — en zulks met een na het vijfde concessiejaar intredend minimum van 10 ton per H.A.

30. de Gouverneur zal voor elke concessie moeten vaststellen een minimum hoeveelheid voor de totale jaaropbrengst, eveneens in te gaan na het vijfde concessiejaar.

40. De langste duur van een concessie wordt in plaats van op veertig, op vijftig jaren gesteld.

Van de onder 20. en 30. genoemde minimum eischen kan de Gouverneur wegens dringende redenen ontheffing verlenen.

De minister van koloniën heeft ten gevolge op de beantwoording van de vragen van den heer Van Kol in zake wijzigingen van de *bauxiet-verordening in Suriname*, medegedeeld, dat hij van den Gouverneur van Suriname telegrafisch bericht heeft ontvangen, dat hij een ontwerp-verordening tot wijziging van de *bauxiet-verordening* bij de Koloniale Staten aanhangig heeft gemaakt.

„Suriname” van 4 November brengt juist het bericht, dat de leden der Koloniale Staten, de heeren May, Simons en de Vries een voorstel hebben ingediend om den Gouverneur uit te noodigen den Koloniale Staten inlichtingen te geven nopens het niet afkondigen van de verordening houdende bepalingen omtrent het doen van onderzoek naar de aanwezigheid en omtrent het ontginnen van bauxiet in of op den bodem van Suriname en van de verordening op de bauxietbelasting.

In de vergadering van de Tweede Kamer van 25 November is zonder hoofdelijke stemming aangenomen het wetsontwerp tot opschorting gedurende 5 jaren van de betaling van rente en aflossing van de Surinaamsche spoorweglening.

De leden der begrotingscommissie Lely, Albarda, De Savornin Lohman, Van Vuuren en Scheurer zijn rapporteurs over de begrotingen van Suriname en Curaçao voor 1920.

Afgekondigd is het Staatsblad, no. 742. Besluit van den 8sten November 1919, tot vrijstelling van overlegging van attestatiën de vita bij betaling van onderstanden ten laste van de staatsbegroting, alsmede van pensioenen, gagementen en onderstanden ten laste van de begroting van Nederlandsch-Indië en van toelagen ten behoeve van vrouw en kinderen van gepensioneerden, in de koloniën Suriname en Curaçao.

De „Surinamer” van 2 Nov. schrijft: Naar wij met genoegen vernemen, worden door het bestuur ernstige stappen gedaan om een draadloos telegraafstation in Suriname te doen oprichten.

Wij vertrouwen, dat de draadloze, welke Suriname met het Moederland verbinden moet, door het gouvernement van Suriname zelf zal geëxploiteerd worden, en niet aan de een of de andere maatschappij worden gegund.

Zulks vordert de algeheele onafhankelijkheid, welke wij in deze zaak voor ons zelve moeten handhaven, opdat wij niet langer geheel en al van vreemden blijven afhankelijk, terwijl wij niet de middelen bezitten de telegrafische verbinding te waarborgen en te verzekeren.

De geschiedenis der Fransche telegraafmij, moet ons in deze wijs gemaakt hebben. De vele teleurstellingen in het verleden ondervonden, en de stoornis welke op het oogenblik vooral onzen handel belemmert, wijzen er op, dat deze toestand van algeheele afhankelijkheid van anderen niet langer mag voortduren.

Een ieder is hier vrij een draadloze op te rich-

ten, evenals in Nederland, waar tal van draadloze stations van particulieren uitgaan. De „Maasbode” was verleden jaar het eerste Nederlandsche dagblad, dat in zijn redactie-bureau een draadloze oprichtte.

Maar de verzekering van onze telegrafische verbinding met het Moederland en het buitenland eischt, dat het bestuur die verbinding onder eigen beheer houde.

Het Comité tot bevordering van den Middenstandslandbouw heeft den 21sten October een nota van den gouverneur ontvangen, waarin deze o.m. zegt:

Kunstmatig — dit zal uw Comité mij willen toegeven — is geen middenstandslandbouw te scheppen. Zij moet worden groeien uit de kiemen, die in den kleinen landbouw zijn gelegd. Dat in dit proces, naast de opwerkende kracht van de boeren zelve, eene taak voor het bestuur is weggelegd, erken ik ten volle en dat het in dit land eene taak is van groote beteekenis, zeg ik uit besliste overtuiging. Ik weet dat zij, die mij ambtelijk ter zijde staan, dit beseffen, maar niettemin vraag ik ten overvloede hun bijzondere aandacht voor de vraagstukken, die in uw memorie zijn aangevoerd en hun medewerking (zoo noodig hun voorstellen tot verwezenlijking van de daarin opgenomen aanbevelingen).

De „Surinamer” van 23 October schrijft: Binnenkort zullen wij wederom geen brood meer hebben, daar 't s.s. Willem I geen bloem uit Amerika heeft aangevoerd. Het s.s. „Commewijne” is den 15den dezer uit New-York naar Paramaribo vertrokken, maar het is niet bekend, of dit schip bloem aan boord heeft.

De meeste bakkeijen bakken nu reeds slechts eenmaal daags en zullen over een twee weken hun bedrijf tijdelijk moeten stoppen.

De telegrafische storing is in deze omstandigheden duizendvoudig te betreuren, daar de handel niet in staat is met Amerika tijdig te corresponderen.

Niet alleen aan brood is er gebrek in de kolonie, maar ook aan couranten-papier. Het nummer van „Suriname” van 4 November, dat wij ontvingen is daarom gedrukt op mooi rose papier.

Met de mailverzendings uit Suriname gaat het nog niet naar wensch. Met de voorlaatste mail ontvingen wij „Suriname” loopende tot 21 October (no. 84) en nu het nummer van 4 November (no. 88). Drie nummers zijn dus zoek geraakt of nog onder weg.

In „De Maasbode” en „De Tijd” vonden wij van Mgr. Th. van Roosmalen, Tit. Bisschop van Antigonie, Apostolisch Vicaris van Suriname (thans in Nederland aanwezig) een beroep op de liefdadigheid van Nederland's Katholieken. De wereldoorlog heeft ontzaglijke schade aan de Missie toegebracht. Ondanks alle bezuiniging, zelfs op het noodzakelijke steeg de schuldenlast der Missie schrikbarend. De inkomsten verminderden en de uitgaven stegen maar aldoor. Krachtige hulp is dus noodig.

Blijkens een uit de kolonie ontvangen telegram, is de heer G. J. Staal, gouverneur van Suriname, op 25 November 1919 met verlof naar Nederland vertrokken, en heeft de heer mr. L. J. Rietberg het bestuur der kolonie tijdelijk op zich genomen.

Curaçao.**De West-Indische Gids.**

Het gaat niet goed zoo.

Wij hebben behoord tot hen, die met de meeste vreugde de uitgave van dit tijdschrift hebben begroet, en met klimmende belangstelling de onder-

Weder voorradig:

Sanatogen, Haematogen, Ovomaltine
Sloan's limiment, Regulin, Elliman's
embrocation, enz.

RECEPTEN TEGEN BILLIJK TARIEF

VALKENBOSCH APOTHEEK
Valkenboschlaan 50 - DEN HAAG - Telefoon 7384

Restaurant VAN DER PIJL

147 PLAATS IS :: LA HAYE

MAISON DE PREMIER ORDRE
Livraison en ville et en province

Grand Hotel Restaurant

„Central”

De meest bekende Inrichting der Residentie.

HOTEL PAULEZ

geeft weder dagelijks van 3.30 tot 5.30 uur, zijn bekende intieme

Afternoon-Tea-Concerten

door het ensemble

WILLY HONSBEEK & Z**Hôtel „de Oude Doelen”****Pavillon „Oude Doelen”**

DEN HAAG - SCHEVENINGEN 127

Restaurant de tout premier ordre.

Thé Concert - Diner Concert
Soupe Concert

American Bar Grand Orchestre

Restaurant SAUR, den Haag

Lange Houtstraat, hoek Voorhout. 132

Dejeuners, Diners, Soupers
Specialiteit voor Visch en Zeeuwsche Oesters

Tel. Interc. H 447.

Hotel de Bellevue

Bezuidenhout 15

's-GRAVENHAGE

Pension FRISIA

Jan van Goyenstraat 47

NIJMEGEN

Pension vanaf f 4.- per dag.

J. M. van KEMPEN & ZONEN

Kon. Ned. Fabrik van Gouden en Zilveren Werken.
VOORSCHOTEN.

FILIALEN te Weltevreden, Rijswijk 17; 198
s-Gravenhage, Plaats 2; Rotterdam, Hoofdsteeg 26;
Utrecht, Choorstraat 32; Middelburg, Lange Delft 138.

Rotterdamsche Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 100.000.000.-
(t. w. : kap. f 75.000.000. — en reserve f 25.000.000. —)

ROTTERDAM AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE

Boompjes	Rokin	Mauritskade
Coolsingel Delfshaven Feijenoord Schiedam Vlaardingen	Zaandam	Bezuidenhout Kneuterdijk Naaldwijk Rijswijk Scheveningen

Handelscredieten.
Voorschotten in rekening-Courant.
Deposito's.
Cheque-Rekeningen met rente-vergoeding.
Gelegenheid tot open en gesloten bewaargeving.

SAFE-DEPOSIT.

Nationale Bankvereniging

Kapitaal en Reserven f 7.200.000.-
Hooftdirectie en Centrale Administratie te Utrecht.

Alkmaar	Geiermuisen	Purmerend
Amstelveen	Gonda	Schagen
Amersfoort	Gorinchem	Schoonhoven
Apeldoorn	Groenlo	Slidrecht
Arnhem	Groningen	Sneek
Assen	Haarlem	Stadskanaal
Barneveld	Harlingen	Ternuzen
Bodegraven	Heerenveen	Tholen
Borelio	Helder (den)	Tiel
Boskoop	Hengelo (O.)	Uithoorn
Coevorden	Hoogeveen	Utrecht
Culemborg	Hoogerzand	Veendam
Delft	Huist	Veenendaal
Den Burg (Texel)	Katwijk	Vilssingen
Deventer	Leeuwarden	Wildervank
Dordrecht	Leiden	Woerden
Dordrecht	Lochem	IJmuiden
Drachten	Middelburg	Zeist
Ede	Nijmegen	Zierikzee
Franeker	Oostburg	Zutphen
		Zwijndrecht

**DISCONTEEREN EN INCASSEEREN
WISSELS OP BINNEN- EN BUITENLAND**

TAAMS & KEYSER

Bankastraat 10 's-Gravenhage
IN EFFECTEN.

Speciale afdeling Incourante Fondsen.
Cultures - Industrie - Handel.

Ons blad wordt op aanvraag geregeld toegezonden.
COUPONS. REK.-COURANT.

HAARLEMSCHE BANKVEREENIGING

HAARLEM, LEIDEN, AALSMEER
BEVERWIJK, BLOEMENDAAL
EDAM, HILLEGOM, HOOFD-
DORP, LISSE, PURMEREND
IJMUIDEN, ZANDVOORT.....

KAPITAAL EN RESERVE ca f 5.000.000.-

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE
BELASTEN ZICH MET ALLE BANKZAKEN

:-: Safe-Inrichting. :-:

CENTRALE BANKVEREENIGING

Molenstraat 39 - 's-GRAVENHAGE - Telef. H. 1481

RENTEVERGOEDING VOOR DEPOSITO'S.

Met 1 dag opzegging	2 1/2 %
Met 3 maanden opzegging	3 1/2 %
Met 1 jaar opzegging	4 %

Zenden op aanvraag een uitvoerig Wekel. Beursoverzicht.
ADVIES BIJ BELEGGING. 168

ONDERLINGE LEVENSVZERZEKERING VAN EIGEN HULP

Hoofdkantoor: 's-GRAVENHAGE, Kortenaerkade 3. Bijkantoor: BATAVIA, Passer Pisang.

Verlaagde Indische Tarieven met Aandeel in de Winst.

Vraagt deze tarieven en gij zult Uwe levensverzekering sluiten bij de **O. L. v. E. H.**

houdende opstellen der medewerkers hebben gelezen en bestudeerd. Met dankbaarheid zagen wij ook, dat aan Curaçao de verdiende, maar in het tijdschrift „West-Indië” indertijd niet erkende, plaats werd ingeruimd. Zoo gaat het echter niet. Het Augustus-nummer verscheen half September, de September-aflevering einde October en daarbij bleef het tot nu toe. Wil de belangstelling gaande gehouden worden, dan moet een periodiek als dit in de eerste plaats op tijd verschijnen. De belangstelling die reeds gewekt was, deed ieder volgend nummer reikhalzend verwachten, en reeds na het derde nummer werd men hopeloos teleurgesteld. Erger en onaangenaam nog dan voor hen, die hier tot de trouwe lezers behoorden, moet deze teleurstelling zijn voor de abonnés in Curaçao, die uit den aard der zaak nog meer belust zijn op deze lectuur.

De regeringssubsidie, aan deze uitgave verleend, legt den uitgever ook ernstige verplichtingen op. Kan deze zijne verplichtingen niet nakomen, dan hopen wij, zal de redactie hare maatregelen weten te nemen, opdat onder hare bekwame en deskundige leiding „de West-Indische Gids” niet alleen blijve bestaan, maar ook de plaats behouden, die dit tijdschrift zich aanstonds veroverd heeft.

Hoedenstroo.

In ons blad van 6 November wezen wij op een artikel in de „Amigoe di Curaçao” over het tekort aan vlechtstroo en in verband daarmee op de verwachtingen, die van de zusterkolonie gekoesterd werden. Wij vermeldten de vragen, door het Eerste Kamerlid Van Kol hierover gesteld, en het antwoord daarop is verleden week elders in „het Koloniaal Weekblad” meegedeeld.

Het moet ons van het hart, dat dit antwoord ergerlijk teleurstellend is. Aan de juistheid van de opmerkingen van de „Amigoe” — waarschijnlijk van de hand van den heer Eimers, die al meer blijk gegeven heeft ter zake kundig te zijn — zal wel niemand twifelen, de Regeering evenmin als de heer Van Kol, maar wat ter wereld hebben we er dan toch aan, dat de Gouverneur in zijne bijdragen tot het K. V. over 1918 daarvan niet rept? Wat doen die cijfers over dat jaar, vergeleken met 1917, toe of af aan den nood van het oogenblik? En dan die lakonieke opmerking, dat „volgens een in het plaatselijk blad „Amigoe di Curaçao” voorkomend artikel over hoedenstroo — er intusschen reden tot klagen (zou) zijn ontstaan”!! Als de Regeering van die artikelen, welke in de nummers van 13 en 30 Augustus en 6 September l.l. verschenen zijn, en al meer dan twee maanden niet bekend zijn, inderdaad kennis genomen heeft, dan had zij in het besef van het hooge belang der zaak aanstonds ter zake inlichtingen moeten inwinnen, en haar antwoord aan den heer Van Kol had niet zoo'n gekken indruk gemaakt.

Nederlandsche Juristen-vereeninging.

In de algemeene vergadering welke op 25 en 26 Juni 1920 te Maastricht zal worden gehouden, zal het volgende onderwerp worden behandeld:

Vooropstellende, dat op uitbreiding van de autonomie onzer koloniën moet worden aangestuurd, wordt gevraagd of, en, zoo ja, op welke wijze, verandering behoort te worden gebracht in de samenstelling en werking van den Indischen Volksraad?

Praeadviseurs de heeren: prof. mr. C. van Vollenhoven, hoogleeraar te Leiden, en H. Carpentier Altling, oud-directeur van binnenlandsch bestuur in Ned.-Indië, te 's-Gravenhage.

Zou het aan het bestuur niet bekend zijn, dat tot onze koloniën ook behooren Suriname en Curaçao en de gestelde vraag ook daar van zeer groot belang is?

WAT DE INLANDER ZEGT.

Rijstgebrek in de Residentie Bantam (West-Java). Volgens mededeeling in de *Neratja* van Maandag

DE NEDERLANDSCHE SPAARKAS

AMSTERDAM, Rokin 95.

Bijkant.: BANDOENG en 's-GRAVENHAGE.

Kapitaalvorming in 12 jaren door 15 stortingen gedurende 10 jaren.

VRAAGT GRATIS BROCHURE.

13 October 1919, bestaat er een ernstig rijstgebrek in de Residentie Bantam.

In de afdeling Seraug bedraagt dit tekort 218000 picol; in de afdeling Labak 38000 picol; alleen in de afdeling Pandeglang is een overschot van 45000 picol.

Dit te kort is niet alleen ontstaan tengevolge van uitvoer, doch ook tengevolge van gebrekkige taxaties en foutieve berekeningen, o.a. het tekort aan padi van 17000 picol in de afdeling Tjiligon.

Het gevolg hiervan is, dat thans duizenden Bantammers niet in de gelegenheid zijn zich hun eerste en voornaamste voedingsmiddel aan te schaffen.

Het is iederen dag in de warongs (inlandsche eetwinkels) een getwist en geharrewar van belang, somtijds gevolgd door ernstige handtastelijkheden, terwijl het ook reeds is voorgekomen, dat enkele individuen, tengevolge van rijstgebrek en het nuttigen van schadelijk voedsel, zijn gestorven.

Deze moeilijkheden worden in niet geringe mate verhoogd door de weinig sociaal voelende rijstverkoopers, die door het zich niet houden aan de door het Bestuur vastgestelde maximum-prijzen, de groote massa van landgenooten ten zeerste benadeelen.

En op den steun van de inlandsche politie moet men niet rekenen, aangezien zij zich aan dit onderwerp weinig of niet laat gelegen liggen.

De prijs van de rijst in de warong is f 1.60 per gantang van 10 kattis en als zij uitverkocht is, moet men zich met een zeer inferieure soort van Ketan tevreden stellen, ten minste als men geen honger wil lijden.

De zaak waarom het gaat is zeer moeielijk voor de bevolking, want deze komt in het gedrang zoowel wanneer zij de gegeven voorschriften ontduikt, als ten gevolge van foutieve berekeningen en onoordeelkundige bevelen van het Bestuur.

Zou het Europeesch Gezag niet aan de noodlijdende bevolking willen tegemoetkomen en op tal van plaatsen in de bestuursafdeelingen het verkoopen van de rijst aan het groote publiek zelf ter hand willen nemen?

De behandeling van de strafzaak van Tirtodanoedjo. Op Dinsdag 14 October 1919 is de strafzaak van den Javanen Tirtodanoedjo door den Raad van Justitie te Batavia behandeld. Hem werd ten laste gelegd, dat hij, als verantwoordelijk Hoofdredacteur van de Oetoesan Hindia, in dat blad van Woensdag 28 April 1919, in een noot onder het artikel, luidende: „Katoerangan haal mitik tanah” (Vervalsching met betrekking tot den grondeigendom) de lezers had opgezet tot een gewelddadig optreden en daarbij het woord „labrak” (afranselen) had gebezigd, eene daad, welke volgens artikel 351 van het Strafwetboek, strafbaar is gesteld.

Bij deze gelegenheid liet Tirtodanoedjo uitkomen, dat hij, erkennende de noot te hebben geplaatst, geenszins de bedoeling had gehad zijne lezers op eenige kwaadaardige handeling op te zetten, doch dat de bedoeling meer was tot het aanzetten van spoed in een bepaald geval.

Van de zijde van den Raad bleef men aan het woord „labrak” de beteekenis van „slaan” geven en kwam dientengevolge de Europeesche tolk er bij te pas, die verklaarde, dat dit woord in Oost-Java werd gebruikt voor „slaan” en in Midden-Java zoowel voor „slaan” als voor het „aanzetten van spoed.”

Tirtodanoedjo, die van Midden-Java afkomstig is, hield zich aan zijne verklaring vast, terwijl de Officier van Justitie bij de omschrijving van de ten laste gelegde beschuldiging volhardde.

De eisch was zes maanden, met veroordeeling in de kosten. *)

De voorgestelde reis van Hare Majesteit de Koningin naar Indië. In de *Tjahaja Timoer* van 15 September 1919 bespreekt *Si Miskin* de actie van het Comité, dat te Batavia in het leven is geroepen, met het doel stemming te maken voor eene reis van Hare Majesteit de Koningin naar Ned.-Indië.

De hoofdgedachte daarvan is, dat men den band

*) Wanneer het woord „labrak” een Bataviaasch woord is, dan beteekent het „afranselen”.

INTERNATIONALE COMMERCIEELE BANK,

's-GRAVENHAGE, Alexanderstraat 23. 193

KAPITAAL Fl. 5.000.000.-

Telefoon: H 7602. Telegram-adres: ACEBANK.
BEHANDELING VAN ALLE BANKZAKEN.

HET ASSURANTIEHUIS— KEIZERSGRACHT 213 —
TELEF. N. 9569, 1498 en Centr. 52 en 2145**AMSTERDAM**

Combinatie van Nederlandsche Verzekering Maatschappijen. - Kapitaal f 10.000.000.-

VERZEKERING tegen TRANSPORT-, BRAND- en INBRAAKSCHADEN

Directie: F. A. SOREL.

tusschen Nederland en Indië wil versterken en dat is natuurlijk goed, doch schrijver is van meening, dat zulk eene reis de toestanden niet veel zal veranderen.

Zulk een toenadering kan alleen plaats hebben, wanneer het tegenwoordige bestuursregime wordt gewijzigd, het lot der inlandsche bevolking wordt verbeterd en met hare verkregen rechten rekening wordt gehouden.

Verder is schrijver van meening, dat de bestaande gezindheid van het Inlandsche volk tot Nederland niet zoo slecht is als men wel voorstelt, en dat hare trouw in elk geval grooter is dan die van Mr. Troelstra en zijne partij tot het Nederlandsch Gezag.

Wil Hare Majesteit zich daarvan persoonlijk overtuigen en plaatselijk eens zien het leelijke, dat er in Indië te zien is en zelf de klachten in ontvangst nemen, welke de bevolking over de ambtenaren tot Haar zal richten, dan kan zulk een reis misschien nog nut hebben.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Klacht over gebrekkige verstrekking van geneeskundige hulp. In de *Warna Warta* van 9 October 1919 wordt geklaagd over de gebrekkige verstrekking van geneeskundige hulp te Padang (Sumatra's Westkust) en wel in het geval van een bijna 70-jarigen Chinees, die, door tegen iets aan te loopen, kwam te vallen, gewond werd en nog al veel bloed verloor.

Door een landgenoot van den gevallen werd de hulp van een inlandschen geneesheer ingeroepen, doch deze verklaarde dat hij daartoe niet verplicht was als zijnde vrij van dienst. Eerst nadat aan den geneesheer onder het oog was gebracht dat hij uit humaniteitsoogpunt verplicht was ten allen tijde, ook onder de moeilijkste omstandigheden medische hulp te verlenen, zegde de dokter assistentie toe, mits de gewonde gebracht werd naar de plaats, zooals hij die wenschte. De gewonde Chinees werd naar het militaire hospitaal gebracht, doch onderweg het kantoor van den commissaris van politie aandoende overleed de gewonde aldaar.

Toen men den volgende dag aan den dienstdoenden officier van gezondheid in het Militair Hospitaal kennis van het gebeurde gaf, vernam men aldaar dat de inlandsche geneesheer van Padang vertrokken was.

Er zijn zoovele geneesheeren van de kwaliteit van dezen inlandschen geneesheer, die aan het Inlandsche en Chineesche publiek zooveel moeite in het leven bezorgen, zegt de berichtgever.

Kan men het tarief niet betalen, dan is plaatsing in het Stadsverband het eenige wat er op zit en wat daar de behandeling van een geneesheer, die soms zalen hebben van 100 lijdens, zeggen wil, weet het publiek maar al te goed.

Trouwens hoe kan één geneesheer, die toch ook maar twee handen en één stel beenen heeft, onder die omstandigheden goed zijn ambtsplicht vervullen, terwijl hij toch nog beschikbaar moet zijn voor plotseling binnengebrachte ernstige zieken en gewonden.

Het valt wel op, dat als een geneesheer bij een betalend patiënt wordt geroepen, bij velen plotseling groote energie wordt ontplooid.

Onderhoud met dr. Sun Yat Sen. In de *Tjahaja Timor* van 20 September 1919 deelt een uit Nederlandsch-Indië afkomstige Chinees het een en ander mede omtrent het persoonlijk onderhoud dat hij met dr. Sun Yat Sen in China had.

De bedoeling van dat onderhoud was, om de meening van den Chineeschen revolutionairen leider in China te vernemen met betrekking tot de houding, welke de in Nederlandsch-Indië wonende Chineezzen behooren aan te nemen ten opzichte van Groot-China. *)

De ontvangst was aangenaam. Behoudens enkele

*) Zij, die iets meer willen weten omtrent den persoon van den Chineeschen revolutionairen leider, kunnen de gegevens vinden in de jaargangen 1909—1912 van dit blad.

grammaticale afwijkingen spreekt dr. Sun Yat Sen vloeiend de Engelsche taal; zijn huis is niet op grooten voet ingericht, doch elk voorwerp is oordeelkundig geplaatst, terwijl de zindelijkheid niets te wenschen overliet.

Mevrouw dr. Sun Yat Sen, die vroeger zijn particuliere secretaresse was, behoort tot de intellectueele moderne Chineesche dames en is in het bezit van het diploma B. A. eener Amerikaansche universiteit.

Tot het gesprek komende verklaarde dr. Sun Yat Sen, dat het thans voor hem de hoofdzaak was om het Chineesche Binnenlandsch Bestuur in orde te brengen, doch dat die taak zeer moeilijk te vervullen zoude zijn, zoolang de corruptie bij de Chineesche hoofdamttenaren niet was uitgeroeid.

Talent is er voldoende aanwezig bij de Chineezzen, doch velen zijn te lui om krachtig tegenover roofbenden op te treden, terwijl tal van personen, die nog niet niet lezen kunnen, aanzienlijke betrekkingen met groote tractementen ontvangen.

Over den duur van deze crisis, welke China doormaakt, kon dr. Sun Yat Sen natuurlijk geen uitsluitend geven, doch hij was wel van meening, dat geldelijke steun van de Nederlandsch-Indische Chineezzen de spoedige ontwikkeling en de rust van China zou bevorderen. Met dezen geldelijken steun zou hij tal van gevaren kunnen trotseeren. De hoegrootheid van het bedrag was niet vast te stellen.

De Japansche Regeering heeft „Yun” geholpen met een bedrag van 300 miljoen dollar, ten einde hem in staat te stellen in Zuid-China te agereen, doch hij had geen succes. Ook heeft „Yuan” belangrijke sommen geld geleend, maar of het hem gelukken zal het keizerlijk paleis te Peking binnen te treden, staat nog te bezien.

Met een bedrag van 10 miljoen dollar zou dr. Sun Yat Sen zijne beweging op touw kunnen zetten. Van de zijde van onzen Nederlandsch-Indischen Chinees werd daarop te kennen gegeven, dat het bijeenbrengen van dit bedrag in Ned.-Indië vermoedelijk geen moeite zou opleveren, doch dat men groote bezwaren had tegen het feit, dat zoovele land- en stamgenooten hun leven aan deze zaak zouden moeten geven, alvorens het tegenwoordige China van de slechte elementen gezuiverd is.

Ook diende niet uit het oog te worden verloren, dat het aan de inwoners in Ned.-Indië verboden is zich met de buitenlandsche politiek in te laten.

Tal van personen meldden zich reeds aan om hunne opwachting te maken bij dr. Sun Yat Sen, zoodat het onderhoud verder moest worden gestaakt.

Het overlijden van den Chinees Gan Se Han. Te Soerabaja is op 24 September 1919 overleden de Chinees Gan Se Han, een feit, dat in zoverre de aandacht van het publiek heeft getrokken, doordien het bij zijn afsterven bleek, dat hij Mohamedaansch van geloof was.

De Chineesche gemeente was bij het bekend geraken daarvan in niet geringe mate ontstemd, aangezien zij niet beter wist of Gan Se Han was een volbloed Chinees en een steunpilaar van de Moderne Chineesche beweging. Als Voorzitter van de Vereeniging had hij herhaaldelijk tal van vergaderingen geleid.

Met den sneltrein van half tien uur werd het lijk naar Solo vervoerd, alwaar het werd bijgezet in het graf, dat reeds lang te voren was vervaardigd.

De bijzetting had plaats volgens de Mohamedaansche gebruiken.

De belangstelling van de zijde der Chineezzen te Soerabaja was niet groot aan het station.

Er waren slechts 15 Chineezzen, terwijl het aantal Mohamedanen 80 bedroeg, waaronder eenige hadji's, de heer Tjokroaminoto en vertegenwoordigers van verschillende inlandsche vereenigingen.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Uit de Arbeidersconferentie.

Nu de vertegenwoordigers der arbeiders in gemeenschap met die der werkgevers en der regeeringen te Washington zelf de vertegenwoordigers te kiezen hadden.

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK
AMSTERDAM BATAVIA 's-GRAVENHAGE

Ampenan, Bandoeng, Cheribon, Hongkong, Indramajoe, Makassar, Medan, Menado, Pekalongan, Probolinggo, Semarang, Singapore, Soerabaya, Tegal, Tjilatjap, Weltevreden.

Kapitaal f 45.000.000.-

Reserven f 30.000.000.-

NEDERLANDSCHE HANDEL - MAATSCHAPPIJ

Gestort Kapitaal f 80.000.000.-
Statutaire Reserve - 14.590.545.-
Buitengewone Reserve - 17.000.000.-

Hoofdkantoor: AMSTERDAM.

Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE.

Vestigingen in Nederlandsch-Indië: 120

Batavia, Soerabaya, Samarang, Medan en andere voornamste plaatsen.

Vestigingen in de Straits-Settlements, Britsch-Indië en China: 120

Singapore, Penang, Rangoon, Hongkong en Shanghai.

In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Transferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schriftelijke of Telegrafische Credieten. — Reiscredietbrieven. — Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Administratie van Effecten en alle andere Bankzaken.

Algemeen Assurantie-kantoor DE BAS

Fluweelen Burgwal 6 - DEN HAAG - Telefoon H. 4659

Bezorgt U elke gewenschte verzekering op de billijkste conditiën.

Bank-Associatie

Wertheim & Gompertz 1834 en Credietvereeniging 1853.

ALLE BANKZAKEN. 107

Kapitaal en Reserves f 11.500.000.- Twintig Kantoren

E. DUNLOP & Co.

Heerengracht 442 Amsterdam

met Kantoren in Nederl.-Indië te Batavia, Semarang, Soerabaya, Bandoeng, Padang en Medan. 207

Export naar Nederl.-Indië, speciaal van alle soorten dranken, provisiën, sigaren, sigaretten enz., als: gedistilleerd, likeuren, wijnen, cognac, champagne, portwijn, sherry, bieren, mineraalwater, limonades. Vleesch- en vischconserven, kaas, melk. Geconserv. vruchten, jams, suiker- en chocoladewerken, bicuits, zeep, parfumerieën, eau de cologne, patent-medicijnen.

f 23.000.000.-

Omdat de

Z. H. V.

Weteringkade 41

's-Gravenhage

geen enkel beperkende bepaling in haar voorwaarden heeft kon zij reeds zulk een belangrijk bedrag aan collectieve verzekering

tegen ziekte afsluiten.

55

Assurantie-Maatschappij „DE IJSEL”

Deventer.

Goedgekeurd bij Koninkl. Besluiten. 113

.... BRAND-, TRANSPORT-, ZIEKTE- ...
EN ONGEVALLLEN-VERZEKERINGEN

De Algem. Spaarverzekering

Anna van Saxonplein 3
's-Gravenhage
Opgericht 1907

COÖPERATIEF SPAARSYSTEEM

In 1918 alléén, ingeschreven
voor bijna Twee Millioen
Gulden 199

Vraagt gratis Brochure!

NED.-IND. ESCOMPTO MAATSCHAPPIJ

OPGERICHT IN 1857.

KAPITAAL (geheel geplaatst en volgestort) f 25.000.000.—
RESERVE. f 5.600.000.—

Hoofdkantoor: BATAVIA.

AGENTSCHAPPEN te: Soerabaia, Soerabaia-Simpang,
Semarang, Weltevreden, Padang, Bandoeng, Cheribon,
Macassar, Djokdja, Medan, Tegal.

AMSTERDAM 's-GRAVENHAGE
Keizersgracht 573/5 Prins Hendrikplein 14

BANKZAKEN IN HET ALGEMEEN UITVOERING VAN EFFECTENORDERS

RENTE VOOR DEPOSITO's

m. 1 dag opzegg. . . 2 pCt	gedur. 3 mndn vast 3 pCt
m. 10 dagen „ . . 2 1/2 „	gedur. 1 jaar vast. . . 4 „
gedur. 1 mnd vast 2 1/2 „	

GENEESKUNDIG ONDERZOEK

vóór het

HUWELIJK

Voorstanders hiervan, op het punt van trouwen,
kunnen op kiesche wijze hun doel bereiken door
als bruidsgeschenk aan te bieden een polis der

NILLMIJ ...van... 1859

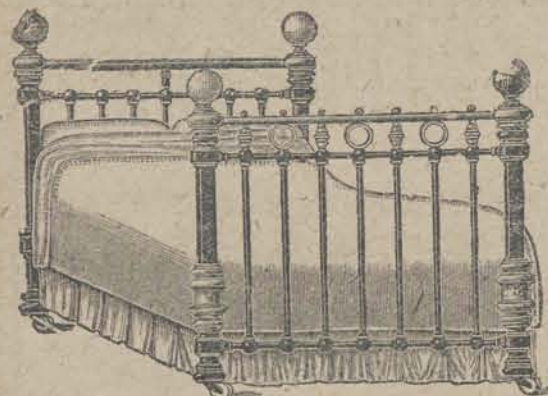
Jaarpremie voor f 5000.- uit te keeren op 65 jaar,
of eerder bij overlijden, voor 'n 25-jarige f 93.70

's GRAVENHAGE, Veenestr. 1, Tel. H 1389
AMSTERDAM, Keizersgr. 508. Tel. N 9993
UTRECHT, Minrebroederstr. 22. Tel. 2352

Th. A. A. SIMONIS,

GROENMARKT 34, over de Prinssestraat.

TELEFOON 2535. DEN HAAG

Specialiteit in BEDDEN.

Groote keuze vanaf het beste tot het
eenvoudigste.

Magazijn gesloten van half een tot twee uur.

Adverteeren doet verkoopen.

UTRECHTSCH BANKVEREENIGING

OPGERICHT 1873.

Kromme Nieuwe Gracht 20

UTRECHT

Behandelt alle Bankzaken.

Verhuurt loketten in hare Brand- en
Inbraakvrije bewaarkluis.

De Directeuren: ANTON M. DE LEEUW
W. RIJKSEN GZS. 211

den, die het permanent internationaal bureau zullen uitmaken, mochten zij er al evenmin in slagen de contentier tout le monde, als dit vroeger het geval was, toen de arbeiders zich luide beklagden over gemis aan invloed hunnerzijds. Wij leggen daarvoor geen verwijt of blaam op de Washingtonsche conferentie, die in menig opzicht tot verblijdende belangrijke uitkomsten geleid heeft, maar wij meenen den arbeiders toch dit lesje in bescheidenheid te mogen voorhouden. China en Indië keurden de keuze niet goed. Indië beweerde zelfs dat geen wettige beslissing genomen kon worden, omdat nog een protest tegen de originele lijst aanhangig is. De vertegenwoordigers van alle Latijnsch-Amerikaansche landen protesteerden tegen 't onrecht dat geschiedt, door aan de groep van 20 Latijnsch-Amerikaansche landen slechts één vertegenwoordiger toe te kennen op de 25, die 't internationaal arbeidsbureau zullen vormen.

De vertegenwoordiger van Equador wees er nog op, dat 100 Europeanen tegen 2 Spaansch-Amerikanen zijn benoemd in de verschillende commissies der conferentie, en dat evenzo slechts aan één Latijnsch-Amerikaansche natie een vertegenwoordiging is gegeven in 't algemeen besturend lichaam, terwijl daarin 20 Europeesche natien vertegenwoordigd zijn.

Crawford en Gimmill gaven, als vertegenwoordigers van Zuid-Afrika te kennen, dat zij ook tegen de samenstelling zullen opkomen.

Moge ook hier het aldoende leeren de wijsheid brengen.

In de afdeling der arbeiders krijgt Nederland een vertegenwoordiger, namelijk den heer Oudegeest. De Ver. Staten hebben voorloopig geen vertegenwoordiger, maar reserven houden de plaatsen beschikbaar.

Verkorte werktijd in Japan.

Een ander onderwerp, dat op de Washingtonsche arbeidsconferentie tot een gevoelige twist geleid heeft, was een uitzondering, die de Japansche regeringsafgevaardigden Kamada en Oka hebben weten door te drijven, tegen de bestrijding in van den Japanschen arbeidersgedelegeerde Masoemoto en van die van verschillende Europeesche arbeidersvertegenwoordigers. 't Goldt de uitzondering op het achturen-beginsel.

Het rapport der commissie voor landen met bijzondere nijverheidstoestanden was t.z. ingediend door Barnes (Engeland). Het wees erop, dat in de Japansche katoenindustrie elf uren per dag werd gewerkt en in de zijde-industrie, waarbij 900.000 arbeiders betrokken zijn, zelfs dertien, vermeerderd nog met 120 uren overwerk per jaar. Het lijkt ondoenlijk dit onmiddellijk naar de nieuwe Westersche opvattingen om te zetten. Onder verwachting van later verder te gaan, moest nu aan Japan verzocht worden spoedig over te gaan een aanzienlijke reductie voor allen, terwijl daarbij reeds aan te nemen is: 48 uren per week voor arbeiders onder 15 jaar en voor ondergrondswerk, 60 uren voor werkers van onbewerkte zijde, 57 uren waar met overuren gewerkt wordt. Ook moet ieder een wekelijkse rust van 24 uren krijgen. Kamada wees er op, dat de Japansche nijverheid nog geen 30 jaren oud is; noch de werkgevers, noch de arbeiders zijn er sterk georganiseerd. Japan heeft zijn goeden wil en goeden trouw bewezen, door belangrijke concessies te doen, het zal door de aanvaarding van den 9 1/2 uren werkdag een groot offer brengen dan eenig Europeesch land, dat den 8 uren dag aanneemt.

Masoemoto kwam hier krachtig tegen op. Vele miljoenen verklieden worden onrechtvaardig behandeld door een autoeratie, die vijandig staat tegenover sociale rechtvaardigheid. 't Recht tot organisatie wordt verkort; alleen al in de textielnijverheid leiden 700.000 vrouwen een slavenleven, zonder rechten. Vier invloedrijke arbeidersafgevaardigden steunden zijn verzet. Mertens (België) voerde aan, dat de oorlog voor Japan voordeel is geweest, het heeft ook door nieuwe machines veel voor op Europeesche concurrenten. Oudegeest (Nederland) zeide, dat de Japansche arbeiders tegen hunne regeering, en de Europeesche arbeiders tegen de Japansche mededinging moeten worden beschermd. Jouhaux (Frankrijk) wees ook op de gevaren van de Japansche concurrentie, die zelfs de Europeesche markten zou overstroomden. Baldezi (Italië) laakte dat de loonen in menig land laag worden gehouden door den Japanschen invloed. Wil Japan een eerste rangsmogendheid zijn, dat moet het geen inferioriteitsomstandigheden pleiten. Baris sloot 't debat met de verklaring, dat de voorgestelde wijzigingen volstrekt noodzakelijk waren om de conclusie voor Japan aanneembaar te maken. Hierop zijn ze goedgekeurd. Dat is zeker, geen overwinning voor de arbeiders, al zal 't den Japanschen zwoegers toch ietwat ten goede komen!

CRÉATIONS EXCLUSIVES

Broderies hautes nouveautés pour Robes, Manteaux
THÉÂTRE, BAL.

E. H. MERTENS-STRIVALS

DESSINATEUR BRODEUR

55 Wagenstraat vis à vis Scala, LA HAYE.

Ateliers spéciaux pour boutons sur tissus, découpages points
clairs et plissés.

LIVRAISON EN UNE HEURE!

G. J. R. VAN DER GAAG & ZOON
GROENMARKT 27
TELEPHOON No. 2512

DROGERIEN CHEMICALIËN
 DEPOT DER MEEST BEKENDE BINNEN-
 EN BUITENLANDSCHE SPÉCIALITÉS

In verband met de ongeregelheden in Egypte.

Aan hetgeen wij de vorige week over de jongste gebeurtenissen in Egypte meldden, is nader 't een en ander toe te voegen, ontleend aan het antwoord dat lord Curzon in 't Hoogerhuis heeft gegeven, naar aanleiding van opmerkingen, die lord Buckmaster t. z. gemaakt had. Engeland kan, volgens Curzon, de eischen om Egypte onafhankelijk te maken niet aanmoedigen. Een alleenstaand Egypte kan zijne grens niet beschermen en evenmin een krachtige, onpartijdige regeering waarborgen. Geografisch vormt Egypte de poort naar Palestina, waar Engeland binnenkort een bijzondere verantwoordelijkheid wacht. Daar Egypte ook de deur tot Afrika vormt en een belangrijke plaats inneemt aan den grooten weg tusschen Europa en Indië, kan Groot Brittannië de verantwoordelijkheid, die 't daar aanvaard heeft, niet prijsgeven.

't Doel der commissie, die, onder Milner, naar Egypte gaat, is duidelijk aangegeven in de publicatie die generaal Allenby heeft laten aanplakken en die de relletjes heeft uitgelokt. De commissie wil, in overleg met den sultan, diens ministers en Egyptenaren, die alle standen vertegenwoordigen, tot een ontwerp-regeling komen, om een regeering te scheppen, waarbij alle partijen kunnen samenwerken. 't Britsche protectoraat is daarbij als grondslag te eerbiedigen.

Een Italiaansch blad bracht een illustratie bij deze beschouwingen. 't Heet daarin, dat de onrust in Cairo, Alexandrië, Suez en Port Said voortduurt. Generaal Allenby heeft de staat van beleg afgekondigd en een krijgsraad ingesteld, die reeds eenige doodvonnissen heeft geveld. De Muzelmansche bladen worden in hun vrijheid bekort, en hun medewerkers, die zich niet aan 't regeeringsinzicht voegen, worden in verzekerde bewaring gebracht. Uit Palestina en andere omliggende landschappen komen Britsche troepen naar Egypte.

Mijnconcessies in Marokko.

De internationale arbitrage-commissie voor de mijnconcessies in Marokko, die haar taak niet kon beginnen door 't uitbreken van den oorlog in 1914, zal nu haar vergaderingen toch gaan houden. Zij heeft uitspraak te doen tusschen concessionarissen van verschillende landen; daarbij was ook Nederland uitgenoodigd één lid voor de commissie aan te wijzen. Als zoodaan is mr. J. Limburg, lid van Ged. Staten van Zuid-Holland, oud-lid van de Tweede Kamer benoemd, die hier-toe in December naar Parijs zal vertrekken.

Betooging te Johannesburg.

Niet goed duidelijk is wat men juist beoogd heeft met de betooging te Johannesburg, bij den terugkeer van de missie onder generaal Hertzog. Deze is, zooals men weet, naar Europa geweest om ter vredesconferentie ook de stem te doen klinken van hen, die een onafhankelijk Zuid-Afrika wenschen. Na eenige moeite heeft de commissie gelegenheid gevonden zich tegenover Lloyd George uit te spreken, die haar eigenlijk aangeraden heeft zich maar bij den toestand neer te leggen en dan samen te werken, om Zuid-Afrika als Britsche kroonkolonie tot bloei te doen komen. Verder vermocht zij niets te bereiken. Dat de nationalisten met dit resultaat niet tevreden zijn, is te verklaren; zij begrijpen, dat thans de grondslagen voor de politieke verhoudingen voor vele jaren, voor eeuwen wellicht worden vastgelegd en zij beschouwen de zending van Hertzog c.s. naar Parijs dus als mislukt. Hebben de uitingen te Johannesburg geen ander doel gehad dan hieraan spontaan uitdrukking te geven, dan is 't karakter van een relletje daardoor te verklaren, heeft men er daarentegen een onderdeel in te zoeken van de georganiseerde groote nationalistische actie, dan had de opzet, naar 't lijkt, op grootscher schaal en op beter geregelde manier kunnen plaats vinden.

Hertzog kwam, volgens de Daily Telegraph, den 20^{en} November aan 't hoofd van een nationalistisch commando Johannesburg binnen. Vele burgers waren, volgens geheime oproep, bijeengekomen, vrouwen droegen de oude vierkleur, met een breeden band geel er door, als zinnebeeld van de eenheid der Transvaalsche Vrijstaatsche nationalisten. De stoet ging, met Hertzog, Kemp, Malan en Jansen aan 't hoofd, naar 't stadshuis. Redevoeringen gingen in 't tumult verloren. De chaos dreigde in ergerlijke ongeregelheden over te slaan, indien een sterke macht bereden politie niet had ingegrepen. Engelschgezinden gingen met Engelsche volksliederen tegen de demonstratie in. De wanorde-lijkheden hielden tot middernacht aan, toen de regen hielp om er een einde aan te maken.

In Pretoria heeft, volgens hetzelfde blad, den 18en een nationalistische vergadering plaats gehad, onder leiding van Kemp, waar senator Wolmarans 't woord voerde. Hij zeide o.a. dat 't nutteloos was om een beroep op de vredesconferentie te doen, na 't antwoord dat de com-

Handel- en Cultuur-Maatschappij

Gevestigd te AMSTERDAM, Prins Hendrikkade 79. 214
Telefoon 49 Noord, Telegram-adres: Amesz, Amsterdam.

Import van alle Nederlandsch-Indische producten.
Neemt op zeer billijke conditiën vertegenwoordigingen aan van in Nederlandsch-Indië gevestigde firma's.
Belast zich met den verkoop van — en geeft voorschot op producten als: Tabak, Koffie, Rijst, Oliehoudende Gewassen, speciaal Copra, Sesame Zaad, Grondnoten, enz.
BANKIERS: Nederlandsche Handel-Maatschappij.

VOORHANDEN EEN GROOTE KEUZE:
Romans, Jongens- en Meisjesboeken, Prentenboeken. 176
Kantoor-, School-, Schrijf- en Teekenbehoefden.
Spoedige levering van alle Studieboeken, Tijdschriften en
Modeplaten.
Leesbibliotheek in 4 talen. Advertentie-Bureau.
BOEK- EN KANTOORBOEKHANDEL
E. VAN ANDEL, Weimarstraat 16a b.d. Suezkade
Telefoon 3213 DEN HAAG

N.V. Autogarage „CITO”
Schenkweg 7 - 's-GRAVENHAGE, - Tel. H. 6290
160
Luxe Verhuur-Auto's

missie van Lloyd George gekregen had. Men moest naar de onafhankelijkheid van Zuid-Afrika behoedzaam blijven werken en 't geheele Afrikaansche volk opvoeden tot het onafhankelijkheidsideaal. De nationalistischen wenschen, zoolang als er Britsche overheersching is, de Zuid-Afrikaansche vlag naast de Britsche te zien wapperen bij plechtige gelegenheden. Zij willen voor de landsverdediging geen uniform der Engelsche kleur. Op de munt hindert hun de beelden naar van den Koning. Hoewel wij de beteekenis van deze zaken voor 't nationale gevoel niet ontkennen, vermoeden wij toch dat daar ook over onderwerpen van grooter praktische beteekenis en van meer uitgebreid belang gesproken zal zijn, dan de correspondent van 't Engelsche blad heeft overgeleid.

Droogte in Australië.

Wij leven in een tijd van recordcijfers. Hoogste, laagste temperaturen, langstduurende hitte in ongewone maanden, Koude buiten 't seizoen, oorlogsverliezen, dorlogsvernietigingen, voedselvoorraden in opslag hier, naast nooit gekenden hongersnood elders, werkloosheid, ziekte-epidemiën, stakingen enz., enz., enz. Langzaam aan zou men moeten verwachten, dat zich bij zoo veelvuldige en veelzijdige uitersten geen nieuwe meer zouden kunnen voegen, en daar 't helaas meest combles van ellende zijn, zou men dit hopen ook. Maar telkens en telkens weer blijken nog nieuwe tot nu toe in die mate niet gekende rampcijfers te vermelden te zijn, en zoo brengen berichten uit Australië thans bijzonderheden over de gevolgen van de vreeselijke droogte, die daar geheerscht heeft, en die zelfs de verschrikkelijke getallen uit de Britsch-Indische droogte-ellende overtroffen. Volgens den correspondent van de Daily Mail te Sydney waren op een hoeve van 27.000 schapen slechts 5000, op een andere van 6000 slechts 900 over. In een district zijn van 1.500.000 schapen meer dan de helft bezweken en waren van de kudde van 80.000 stuks vee niet meer dan 15.000 dieren over. Een paardenfokker schoot 400 goede paarden dood, om ze niet langzaam van gebrek te laten sterven. Wat overbleef was nog vel over heen.

De te verwachten tarwe-oogst in 't geheele Australische gemeenebest wordt op slechts 40 miljoen bushels geschat tegen 179 miljoen in 't vorige jaar. De in de oorlogsjaren verkregen recordoogst kon niet verscheept worden, zoodat toen groote graansilo's opgericht werden. Voor zoover 't gelukt is deze voorraden voor berderf, ratten, muizen en insecten te bewaren, zullen zij nu 't tekort kunnen aanvullen. Een herhaling van de vette en de magere jaren van Egypte, alleen heeft niet een droom, maar oorlogstoestand den voorzorgsmaatregel gebracht. Ook 't slechtste heeft zijn goede zijde.

De Daily Mail-correspondent zegt nog hoe slecht de kleine boeren eraan toe waren. Zij leefden van konijnenvleesch en verkochten de vellen, ook hiervoor nu prijzend wat eenmaal als de konijnenplaag uitgekroten werd. Hoe taai 't konijnenras is, ook dit was op den duur niet bestand tegen de droogte en de vermeerderde jachtwoede, zoodat zelfs ook dit middel van bestaan den boeren ontviel.

De winkeliers op 't platteland gaven zoo lang mogelijk crediet, maar moesten het eindelijk opgeven. Zij hebben zoodoende groote vorderingsposten ten name van schuldenaars, die er zelf momenteel financieel slecht voorstaan.

Alles te zamen een zeer treurige toestand, die op het geheele leven en werken van Australië inwerkt, toestand, die nog te meer ongelegen komt, nu de duizenden, welke van de slagvelden in Europa terugkeeren, hoge eischen stellen van loon en arbeid, maar ook van loon waar geen arbeid is.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERAATUUR-OVERZICHT.

De Indische Mercur.

No. 48 opent met den tekst der voordracht van den hr. G. Gonggrijp (gehouden 6 dezer in de Ned. Afd. der N.-I. Mij. van Nijverheid en Landb.) over: „De industrialisering van Ned.-Indië als vraagstuk van algemeene economische politiek.” De op deze voordracht gevolgde debatten worden in het volgend Nr. opgenomen.

Onder het opschrift „de winsten der reederijen in het bijzonder der Indische lijnen”, publiceert de redactie de resultaten van een onderhoud met een der Indische stoomvaartmaatschappijen, in hoofdzaak hierop neerkomend. Men weet, dat de reederijen in de laatste jaren enorme winsten hebben gemaakt, welke wel worden aangeduid als woekerwinsten door hen

die meenen, dat de hooge vrachtprijzen rechtstreeks op de consumenten zouden drukken. Dit nu wordt door de om inlichtingen gevraagde lijn niet toegegeven welke aantoon, dat vrachtverlaging den consument niet ten goede zou zijn gekomen. En wat de passagariëven betreft, waarover de lijnen op Indië vaak zijn aangevallen, deze zijn volgens dezelfde bron eer te laag dan te hoog. „De passagier brengt op het oogblik verlies en heeft dus zeker geen recht van klagen.”

Van den verderen inhoud van dit Nr. worde nog vermeld: Beschouwingen over het verband tusschen 't aantal latexerijen en de productie van Heveaboomen. — De buitenlandsche handel van Birma gedurende 1918-19. — In- en uitvoer van Java en Madoera. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten, enz., benevens een van het Kol. Instituut (afd. Handelsmuseum) uitgaande opgave van recente literatuur over rubber.

Publicaties van den Afd. Handel van het Dep. van Landbouw, enz.

Verschenen zijn No. 3 en 4, jaar 1919. No. 3 bevat een opgave van adressen van importeurs van koloniale producten in Australië, de Philippijnen, Japan, Zuid-Afrika, de Vereenigde Staten van N.-A. en Canada. — Deze handige publicatie (alfabetisch gerangschikt naar de producten) zal ook hier te lande voor handelskringen van zeer veel belang kunnen zijn.

No. 4 behandelt de geplante uitgestrektheden in het groot-landbouwbedrijf in Ned.-Indië. Het zijn de uitkomsten van een ulto. 1918 ingesteld onderzoek, betrekking hebbende op overjarige gewassen (cacao, coca, kappok, kina, klapper, koffie, aetherische oliëgewassen, rubber, thee en touwvezels). Het aantal ondernemingen, welke die opgaven verstrekten, bedraagt niet minder dan 1162 (732 op Java en Madoera, 430 in de Buitenbezittingen). De met genoemde gewassen in totaal geplante uitgestrektheid is voor geheel Ned.-Indië 531.838,5 H.A., waarvan 322.579,9 H.A. op Java en Madoera en 209.258,6 H.A. in de Buitenbezittingen. De grootste geplante uitgestrektheid heeft het gewest Oostkust van Sumatra en wel 157.824 H.A.; daarna volgt als No. 2 de Preanger Regentschappen met 92.882,3 H.A.

Indische Cultuur-Almanak.

Bij J. H. de Bussy te Amsterdam is verschenen „De Indische cultuur-almanak voor 1920, samengesteld door Prof. Dr. A. H. Berkhout en Dr. H. C. Prinsen Geerligts, 34e jaargang”.

Dit uiterst praktische zakboekje (van ruim 450 blz. druks) bevat veel meer dan de titel doet vermoeden; de waarde er van wordt nog verhoogd door een los supplement, bevattende een opgave van tijdschriften en boeken betreffende koloniale landbouw en aanverwante vakken.

Adatrechtbundels.

Met een voortvarendheid, welke bewondering afdwingt, gaat de zgn. „Adatcommissie” voort met het publiceren harer onderzoekingen over de rechtspraak der inhémsche bevolking van Indonesië. Met den nu verschenen bundel (den 18en der geheele reeks) mee, zijn dit jaar niet minder dan drie flinke boekdeelen uitgekomen, n.l. XVI, XVII en XVIII. Op den inhoud van 16 en 17 werd bereids in dit blad de aandacht gevestigd; het juist verschenen dl. 18 is van gemengden inhoud, waarvan het niet mogelijk is in een kort bestek een overzicht te geven. Slechts wordt in het bijzonder vermeld, dat deze bundel ook interessante mededeelingen bevat omtrent de Indonesiërs van het eiland Formosa in het algemeen, gevolgd door adat-gegevens der verschillende stammen (welke op een afzonderlijk kaartje worden aangegeven).

Locale Belangen.

In de afl. van 16 Oct. wordt een (uit de „Banier” overgenomen) artikel van den hr. R. Zijlstra aangetroffen, getiteld „Gemeenteraad Djokja”. Schr. behoort niet tot degenen, die door de instelling van een lokalen raad in Jogjakarta vreezen met den Sultan in conflict te komen en er van contractbreuk sprake zou kunnen zijn: Evenwel acht hij het een eerste voorwaarde, dat bij de instelling van een Gemeenteraad, welke schr. hoopt, dat binnen niet te langen tijd zal geschieden, het Javaansche karakter er niet in verloren raakt.

Annalen van het Missiehuis te Tilburg.

In het Nr. van 1 Dec. weder eenige stukjes van ethnogr. aard, n.l. Gekrabbel over Tanimbareesch gebabbel, door H. Geurtjens (IV. De oude mensch). — Schetsen uit Ned. Nieuw-Guinea (het spookt er nog), door P. Vertenten. — Een „Tatsu”-dans (op Engelsch Nieuw

F. C. DE BRUYN
Magazijn van Comestibles en Fijne Meeschwaren
LEVERT UITSLUITEND EERSTE KWALITEIT
ARTIKELN TEGEN BILLIJKE PRIJZEN.
Bestellingen worden dagelijks opgenomen en franco thuisbezorgd. 233
Vraagt Prijscurant. Neemt Proef.
TELEF. 3361 - DANCKERTSTRAAT 43.

J. P. C. NICOLAI & ZON
HOF-KLEEDERMAKERS
Kanaalstraat 2 Telef. H. 3146
's-GRAVENHAGE 229
Hof-, Rijks- en Gemeenteveranciers

Instituut „VAN WIJNGAARDEN”
Neutrale School voor M.U.L.O. Jongens en Meisjes.
2de Schuijststraat 332 (Duinoord), Den Haag. 188
Afd. A (6 leerjaren) opleid. H.B.S., Lyceum en Gymnasium
Afd. B (3 leerjaren voor leerlingen boven 12 jaar). Opleiding voor verschillende examens.
Schoolgeld f 60.— tot f 100.— per jaar.
Kleine klassen, ruime lokalen, Centr. verwarming, Electr. verlichting.

P. J. VEELO & ZNEN
DEN HAAG
Lange Houtstraat 15^b :: Tel. H. 6655
158
„WONING”
INRICHTING
Behangerij Stoffeerderij

N.V. Brood- en Beschuitfabriek
„DE OUDE VETTE HEN”
DEN HAAG
bij het Stadhuis
Alle soorten Brood, Beschuit, Banket, enz.
Lunchroom - Tea-Concert
219

BUNSCHOTEN & DE GOOIJER
HOFLEVERANCIERS 125
Oudegracht 118 w.z. • UTRECHT • Tel. Interc. 174
KLEEDERMAKERIJ.
Origineele ENGELSche STOFFEN
Indische Uitrustingen.
Bereizen geheel Nederland.

C. P. A. NICOLAI
DUNKLERSTRAAT 33 - TELEF. H. 7057
hoek Valeriusstraat. 177
Specialiteit in Heeren-Modeartikelen
Ruime keuze. Nieuwste Modellen.

Dans-Kunstonderwijs. Instituut Bazarstraat 1.
L. S. 182
Ik heb de eer U kennis te geven, dat alhier is gevestigd het
Instituut ter bevordering der Lichamelijke opvoeding
in de BAZARSTRAAT No. 1, telefoon—, waar o.m.
Moderne en Klassieke danskunst methodisch wordt
onderwezen.
Volgens rythm.-gymn.: leervorm wordt geoeffend: a.
Zuivere walsvormen — links en rechts. — b. rustiek
Bostoneeren. — c. Stijlvolle menuettes — en — Gavot-
tes als educatievormen, — en d. Americandansen in
genietbare uitvoeringen.
Inschrijving voor het e.k. seizoen kan dagelijks plaats
hebben, terwijl Uwe belangstelling en Uw vertrouwen
ten hoogste zal worden gewaardeerd, door de Directie:
JAC. OUDEGEEST, 1 Bazarstraat.
Instituut Bazarstraat 1. Prospectus op aanvraag.

UITGAVE van de N.V. Boekdrukkerij v.h. Firma
T. C. B. TEN HAGEN te 's-Gravenhage.

Heden is verschenen de 8ste veel
vermeerderde druk van

Moderne Kookkunst.

BEWERKT DOOR

FRANÇOIS BLOM,

Cuisinier te 's-Gravenhage.

Prijs: ingenaaid f 4.00
gebonden - 5.00

Olympia Theater
Prins Hendrikplein 3 Tel. H. 9521

Passage-Bioscope
Telefoon H. 3731

Elken Vrijdag nieuw
afwisselend programma

Olympia Theater door-
loopende voorstelling,
aanvang acht uur.

Plaatsbespreking kan
per telefoon geschieden.

JAVA-CHINA-JAPAN LIJN
Eigen kantoren der Maatschappij te AMSTERDAM, HONG-
KONG, SOERABAIA, KOBE en SAN FRANCISCO.
Geregelde stoomvaartdiensten tusschen
Nederlandsch Indië, China en Japan.

JAVA-PACIFIC LIJN 11
(Onder Directie der Java-China-Japan Lijn).
Maandelijksche dienst tusschen Ned.-Indië
en San Francisco.

Guinea), door A. Pineau (vervolg: het feestmaal der
stamhoofden).

Over Suriname.

De hr. Fred. Oudschans Dentz, wiens geschriften van
allerlei strekking over Suriname in velerlei tijdschrif-
ten een plaats vinden, heeft nu in Timehri: The Jour-
nal of the Royal Agricultural Society of British Guiana
(Vol. VI, Third series, Sept. '19) een tweetal bijdragen
gegeven, getiteld: Surinam as a Dutch possession 1667
— Febr. 27 th—1917, en: The celebration of the anni-
versary by the Dutch on Febr. 28th, 1917.

Handelsberichten.

Naar aanleiding van een in het weekblad „In- en
Uitvoer” van 12 Nov. (zie Kol. Weekbl. van 20 dezer)
voorkomend artikel, waarin gewezen wordt op het
groot belang van ricinusolie als smeermiddel voor
snelloopende motoren (o.a. voor vliegtuigen), publi-
ceert No. 663 van „Handelsberichten” nadere bijzon-
derheden betreffende het voorkomen van de ricinus- of
djarakplant in den Indischen Archipel. — Verder be-
vat genoemd Nr. o.m. een overzicht van den economi-
schen toestand van Suriname op 31 Dec. 1918 (ontleend
aan het verslag der Kamer van Kooph. en Fabr. te
Paramaribo over 1918).

Commercial Holland.

Het Nov. nummer (Vol. 2 No. 13) brengt een geillu-
streerd artikel van Prof. J. C. Kielstra: Commercial
relations between Sweden and the Dutch East Indies
in the past, now and in the future (Lecture for the Hol-
land-week in Stockholm 1919). — Verder een beschou-
wing (eveneens geillustreerd) van den hr. J. J. Paerels
over „Coprah and cocosoil culture and industry in the
Dutch East Indies”. — Een derde (kort) artikel met be-
trekking op Indië is van den hr. J. Salomons, handelend
over „the diamonds of Borneo.”

Orang Peladang.

No. 2 van den 7en jaarg. bevat o.a.: Amerikaansche
rijstbouw in Ned.-Indië (ontleend aan een artikel van
Prof. J. F. Niermeijer in de „Telegraaf”). — De eerste
en eenige rubberfabriek in Indië (te Bandoeng) (aan
het Soer. Handelsbl. ontleende mededeelingen). — Reis-
herinneringen (fragment eener beschrijving van een
dienstreis in Indragiri, door L. R. Wentholt).

Bulletin du Jardin botanique.

Afl. 4 van deel 1 der derde serie van dit periodiek is
gewijd aan eene studie, in de Engelsche taal, over de
theecultuur. Hoofdstuk I bevat de geschiedenis der cul-
tuur in Java en Britsch-Indië, II beschrijft de cultuur
in China en omliggende landen, het IIIe hoofdst. be-
handelt de oorsprong van de theeplant; de volgende
IV—VI vermelden bijzonderheden van de verschillende
soorten, gevolgd door bijlagen, platen en kaarten.

Indië. Geillustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 5: De Bahau-Dajaks, door N. — De
Minister van Koloniën, door L. — De plantaardige
oliën, hare huidige en toekomstige betekenis voor
Ned.-Indië, door Schmülling. — De Philippijnen onder
Amerikaansche bestuur (ten deele dagboekfragment),
door J. van Haften (slot). — Van de koopmans-dochter
uit Kasam, die het halve leven van haar man ontving.
Een Maleische sproke, door B. Th. Bronggeest.

Handel en Bedrijf.

In het Nr. van 30 Oct. besluit „Commercial” zijn
overzicht van den handel van Java en Madoera in 1919.

Landbouwdierkunde van Oost-Indië.

Bij J. H. de Bussy te Amsterdam verscheen het na-
volgend boekwerk: Landbouwdierkunde van Oost-
Indië. De schadelijke en nuttige dieren voor land-, tuin-
en boschbouw in Oost-Indië, door Dr. K. W. Dammer-
man, zoöloog aan het Dep. van Landbouw enz. te Bui-
tenzorg.

Dit kwistig geillustreerd handboek zal — vermoeden
we — nu eens werkelijk in een bestaande behoefte voor-
zien. Over het onderwerp dat schr. behandelt is welis-
waar heel wat geschreven, maar zeer verspreid in perio-
dieken en tijdschriften, welke of niet meer bestaan, of

Stoomvaart-Maatschappij „NEDERLAND”
AMSTERDAM. 197

PASSAGIERSDIENST
van Amsterdam via het Suezkanaal naar SABANG,
BELAWAN-DELI, SINGAPORE, BATAVIA,
SEMARANG en SOERABAIA.

CONSERVEN - TIELEMAN & DROS

LEIDEN - HOLLAND.

Bilkgroenten
Visch, Vleeschwaren 13
Soepen, Pickles, Jams

Leveranciers aan het Departement van Koloniën, Oorlog,
Marine en aan de voornaamste Stoomvaartlijnen.

soms moeielijk voor belanghebbenden te krijgen zijn;
in ieder geval vereischt het bijeenbrengen van het ver-
langde materiaal ontzaglijk veel tijd. Het boek is in
de eerste plaats bestemd voor de landbouwleeraren, de
houtvesters, de proefstations en andere instellingen,
die op landbouwdierkundig gebied voorlichting moe-
ten geven, maar ook is het zoo ingericht, dat het te
gebruiken is door hen, die zelf den landbouw uitoefe-
nen. De indeeling is eenigszins anders dan men gewoon-
lijk vindt bij dergelijke werken; uit de hieronder vol-
gende inhoudsopgave zal dit den deskundigen duidelij-
k worden. Over plagen in het algemeen. — Bodem-
fauna en wortelparasieten. — Termieten en mieren. —
Stam- en stengelboorders. — Bladboorders. — Blad- en
stengel-etende dieren. — Aan planten zuigende dieren.
— Dieren schadelijk aan bloemen en vruchten. — Vijan-
den van landbouwproducten. — Zoogdieren en vogels.
— Nuttige dieren. — Bestrijding der plagen.

Intreerede van Prof. Dr. Krom.

De door Prof. Krom, bij zijn ambtsaanvaarding als
buitengewoon hoogleraar aan de Rijks-Universiteit te
Leiden, op 3 dezer uitgesproken (en in druk versche-
nen) rede, is getiteld: „De Sumatraansche periode der
Javaansche geschiedenis”.

Na een historisch overzicht te hebben gegeven van
de beoefening der Indische oudheidkunde, zooals die
zich sedert 1819 heeft ontwikkeld, waarbij de verdien-
sten van Raffles, Brumund, Verbeek, IJzerman, Kern
en Brandes en anderen naar voren worden gebracht,
schetst prof. Kr. de verhoudingen tusschen Sumatra en
Java in vroegere tijdperken, in verband met de beleden
godsdiensten en de uit die tijden dateerende grootsche
bouwwerken.

De Gids.

Onder het hoofd „Aanteekeningen en opmerkingen”
bevat het Dec. Nr. van „De Gids” een artikel van Prof.
Mr. C. van Vollenhoven over „Bevolkingsrechten op
den grond in Indië”, waarin de schr. met door hem
ten dezen ingenomen standpunt nader ontvouwd, naar
aanleiding eener critiek van den hr. G. J. D. C. Stem-
pels op Prof. v. V.'s geschrift „De Indonesiër en zijn
grond.”

* * *

Eenige gegevens over de mindere rubbersoorten, door
Dr. A. J. Uitée (Mededeelingen van het Besoekisch
Proefstation. Rubberserie No. 12).

Over het ontstaan van rustiness bij sheetrubber, door
H. J. Hellendoorn. (Archief voor de Rubbercultuur in
Ned.-Indië. Oct. 1919).

Verslag van het Volkscredietwezen, loopende tot ult.
Juli 1919. Met 10 bijlagen. (Weltevreden, Albrecht
en Co.)

Request van de Directies der Tabak Maatschappijen
ter Oostkust van Sumatra en van de Internationale Vere-
eeniging voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië, inzake
een geleidelijke overgang van Poenale Sanctie naar
vrijen arbeid, benevens de gewijzigde voorstellen der
Deli Planters Vereeniging betreffende dien overgang,
aangeboden aan Zijne Excellentie den Gouverneur-Ge-
neraal van Ned.-Indië bij verzoekschrift van 15 Sept.
1919 (Medan, Typ. „De Deli-Courant”).

De voedselvoorziening van Ned.-Indië, door M. B.
Smits, besproken door J. J. Paerels (Cultura, Nov.
1919).

Mededeelingen.

Van de Afdeling Amsterdam:

LEZING met lichtbeelden, van den heer Dr. L.
F. DE BEAUFORT uit Leusden, op Vrijdag, 12
December 1919 in de „Industriele Club” (ingang
Vijgendam) te Amsterdam. Aanvang 8 uur.
Onderwerp: Paradijsvogels en Paradijsvogeljacht.

Koninklijke Paketvaart-Maatschappij.
Geregelde mail-, passagiers- en
vrachtgoederendienst
tusschen de havens in den Nederlandsch-Indischen
Archipel, in verbinding met Singapore, Penang en
Australië.
Uitvoerige dienstregelingen zijn verkrijgbaar bij
de Directiën te Amsterdam en te Batavia. 213

J. P. FLECK - Utrecht
 Lijnmarkt 19 - Intercomm. Telefoon 1078
 COMPLETE WONINGINRICHTINGEN
 Behangerij Stoffeerderij
 ... Matrassen en Beddenfabriek 206
 ALLE SOORTEN DEKENS MOTZUIVERING

N.V. HOOGWERFF, CHABOT & VISSER'S
WIJNHANDEL
 Hoofdkantoor : ROTTERDAM, Jufferstraat 21c - Tel. 1155
 Filiaal : 'S-GRAVENHAGE Noordwal 4, Tel. 2461
 Filiaal : ARNHEM Eusebiusb. singel 1a, Tel. 195

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau Laan van Meerdervoort 187, zijn van 10-12 en van 2-4 uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.
 Teeken- en Schilderlessen.
 Lessen in moderne talen.
 Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.
 Opleiding admittie examen H. B. S. en Gymnasium.
 Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, Bujs Ballotstraat 15.
 Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.
 Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren of van dienstbetrekking wenschen te veranderen kunnen zich wenden tot: „PERSINGGAHAN”, Advies-Bureau en tehuis voor Ned.-Ind. Bedienden van de Vereeniging „Oost en West”, Dir. F. DE MUNNIK, van Boetzelaerlaan 2, Den Haag, Telef. Scheveningen 248, waarook gelegenheid bestaat voor logies, tegen een billijke vergoeding.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West”, die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaattlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

- A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijnwijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
 - Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoeresch. — Javaansch. — Maleisch.
 - S. TAGOR, Inl. Veearts. Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
 - P. DE HAAN, Gep. N.-I. Onderwijzer, Leeraar Handelsschool, Valkenboschkade 518, Den Haag. — Maleisch. — Land- en Volkenkunde.
 - J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., van Imhoffstr. 25, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
 - B. TH. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
 - A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (grammatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
 - Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstuk.
- LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

- a. Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn, door J. H. en H. B.
 Prijs: 1 exemplaar f 0.10, porto f 0.02; 50 ex. f 2.80,
 voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 2.20 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.
- b. Onze Oost II. Iets over den Inlander en zijn Zieleleven, door T. J. BEZEMER.
 Prijs: 1 exemplaar 5 cent, porto f 0.01; 50 ex. f 2.—;
 voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen” f 1.55 per 50 ex., plus 25 cent voor frankieerkosten.

** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn verkrijgbaar:

- a. Onze West (Tweede druk) bestaande uit: I. De Kolonie Suriname, door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
 II. De Kolonie Curaçao, door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
 Prijs per exemplaar f 0.50 en f 0.03 frankieerkosten
 - b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.
 - No. I. De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië. (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
 Prijs: f 0.75 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten
 - No. II. De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie. (2de, verbeterde druk).
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
 - No. III. De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht)
 Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankieerkosten.
 - No. IV. De Ingenieur in Nederlandsch-Indië. (Tijdelijk uitverkocht).
 Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
 - No. V. De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
 - No. VI. De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië. (2de verbeterde druk).
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
 - No. VII. De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
 - No. VIII. De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
 - No. IX. De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië. (2de verb. druk.)
 Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
 - No. X. De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.
 Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankieerkosten.
 - No. XI. De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.
 Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.02 frankieerkosten.
- N.B. Belieft verzoek bij bestelling het kostende vooral per postwissel of in postzegels toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

N.V. Algem. Nederlandsch en Indisch Touristenbureau
 's-Gravenhage Kettingstraat 1 „KOSMOS” Weltevreden-Rijswijk
 Vraagt inlichtingen omtrent onze reizen naar de slagvelden en onze gezelschapsreizen van Genua en Marseille naar Holland. 118

HOFLEVERANCIERS.
Wed. H. RAHDER & Zoon
Wijnhandelaren
 Filiaal: 's-Gravenhage Heemskerkstr. la Tel. H. 3493.
 Hoofdkantoor: Amsterdam Binnenkant 25 Interc. Tel. 389.
 Filiaal: Arnhem N. Plein 15 Tel. 280.
 Filiaal: 100 Gorinchem O. Vischmarkt Tel. 61.
 Prijscouranten worden op aanvraag gaarne toegezonden.
 Voor Export speciale conditiën.

WANNEER GIJ
 Dames- of Heeren-Kleding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar
 178
Kleermakerij „UNICUM”
 Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4947
DEN HAAG
 De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

VLEUGELS, PIANO'S
KUNSTSPELPIANO'S
— ORGELS —
 REPARATIE - STEMMEN - RUILEN
 Speciale Inrichting voor het gereedmaken voor de TROPEN
GOOSEN & SWAGERMAN
DEN HAAG
 BOEKHORSTSTRAAT 149 - TEL. H 2051

N. LOEB - DEN HAAG
 NOORDEINDE 109-111
KLEEDING EN MEUBILEERING
 OP TERMIJNBETALING 173

Mode-Academie J. & G. DE GRAAFF,
 's-Gravenhage - Anna Paulownastraat 18a.
Voornaamste Vakschool in het Costuumvak.
 Theoretische en practische, volledige opleiding van Dames tot Costumiëre, 1e Coupeuse, Directrice en Leerares in het Costuum-, Mantel- en Lingerievak.
 Aanmeldingen bij de Directrice G. DE GRAAFF.

**Huishoudelijke-
en Keuken-Artikelen.**
Kolen- en Gasfornuizen.

FRANS VAN WIJK & ZONEN
24 VLAMINGSTRAAT - DEN HAAG
TELEFOON 773.

Baden en Geysers.
Gas- en Elec. Ornamenten
Haarden en Kachels.

TALLEN-STUDIE
uitstekende gelegenheid voor onderwijzers e.a., die niet mondeling les kunnen krijgen.
Cursussen voor eerstbeginnenden en meer-gevorderden;
en REPETITIE-cursussen voor de akten FRANSCH-, DUITSCH-, ENGELSCHE - L. O.;
voor de M. O. A. akten FRANSCH, DUITSCH, ENGELSCHE.
Spaansch, Maleisch, Handelscorrespondentie.
Degelijke en volledige opleiding. — Vraagt proefnummers en prosp. Ver. voor Corr. Onderwijs, Koninginneweg 177, Amsterdam. 272

F^a G. J. Hilbrink
Heeren- en Dames-Kleermakers,
Bontwerkers.
's-Gravenhage
Daendelsstraat 8. Tel. N. 6882
Lid der N.V. Vereenigde Nederl. Kleermakerijen.
Mooie collectie Bontstellen
Seal Bisam Mantels

Naamlooze Vennootschap
Luxe-Auto Verhuuronderneming
voorheen P. J. JANSEN.
Eenig adres: **Koninginnegracht 1°.**
(over Hoofd-Ingang Dierentuin)
te 's-Gravenhage. 179
Men lette op de Tel.-Nos. H 851 en H 852
Auto's voor Trouwgelegenheden
... .. en Maand-Auto's
Dag en Nacht geopend

GEBR. DIEBEN (Fa C. J. DIEBEN)
Stoomwasscherij „Het Bonte Paard”.
Witte Singel 86 LEIDEN Interc. Tel. 1206
Eerste Electriche Bleek-Installatie.
De wasschen worden in Den Haag afgehaald en bezorgd. 205

Firma H. RAHR, Utrecht
ACHTER ST. PIETER 4 - TELEFOON 443
OPGERICHT 1835. 201
Piano- en Muziekhandel.

Techn. Installatiebureau „ZWART”
's-Gravenhage
Hoofdkantoor: VAN BOETZELAERLAAN No. 310
TELEFOON SCH. 1499 218
Filiaal: REINKENSTRAAT No. 22 b/d L. v. Meerdervoort.
Verwarming - ELECTRICITEIT - Sanitair
Toonzaal van Electr. Verlichtings- en Verwarmingsapparaten

Oudste en Soliedste Adres

Opgericht Ao 1781

HAAGSCHE MANUFACTUURHANDEL
voorheen VAN HOUTEN & Co 165
Groote Markt 4, DEN HAAG, Tel. 1974, Laan 2-4
Manufacturen
Witte Goederen
Karpotten
Loopers
Ledikanten
Bedden
Dekens
Matrassen
Vitrages
Gordijnen
Groote sorteering
Slaapkamer - Ameublementen

A. SCHRÖDER & Co.
Groenmarkt.
Wintergoederen
op elk gebied
Groote keuze. Matige prijzen.

Modemagazijnen
van Bommel
Vlamingstraat 8-10
Prins Hendrikstraat 98-106
902
Nappa Handschoenen
voor Dames en Heeren.

C. HOYNG
SPUISTRAAT 20-22 DEN HAAG
AMSTERDAM - UTRECHT
Kristal - Porselein
VAZEN, BLOEMPOTTEN, ZUILEN MET POTTEN, KLOKSTELLEN, ENZ. ENZ., uit de Plateelbakkerij „Zuid Holland” te Gouda. 109
MAIL- en HUTKOFFERS in alle afmetingen.
Garantie voor gave overkomst.

Instituut LAURILLARD

OPLEIDING voor verschillende examens en ambten, zooals Staatsinrichting M. O., Staathuishoudk. M. O., Gemeente-administratie, Boekhouden. De opleid. geschiedt ook schriftelijk in Nederland en Koloniën met zeer goede resultaten. Prospectus en lijsten met namen en adressen van vierhonderd en vijftig geslaagden worden op aanvraag gratis toegezonden door Mr. Dr. I. J. M. LAURILLARD,
Oranjeplein 102 - Den Haag
.. Telefoon 6225 ..

P. B. VAN MOORSEL & Co
Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag 5
Goedkoopst adres voor het geheel of ged. installeeren van woningen.

Holland-Canada Hypotheekbank
Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te Den Haag en J. G. COSTER te Winnipeg. 95
5 pCt. Pandbrieven tegen beurskoers.
Uitstaand bedrag Pandbrieven ongeveer f 22.000.000.

Brengt een bezoek aan „Boeatan”, Magazijnen van Ind. Kunstnijverheid.